

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. IV. Hæreticum est, dicere, aliqua Dei præcepta hominibus justis
volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, esse
imposibilia; deesse quoque illis gratiam, quâ possibilia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

aliquid supra donum perseverantie. Tertium est auxilium contra legem, v.g. speciale privilegium perseverationis a venialibus, conceptio Virginis sine originali, sanctificatio in utero Joannis Baptista, & Jeremias, & denique ablato fomitis, & hoc dicitur rigorosè privilegium; quia datur paucissimis, & raro, & est (inquit Felix) contra legem statutum.

133. *Tertium op. pugnatur à Vega.* Sed non possum credere (ait Vega sup. cap. 25, circa finem) Deum statuisse aliquam legem, secundum quam nullus possit ad justum servare legem, ab ipso latam. Lex enim est, ut omnes possint servare legem, & leges divinæ non sunt inter se contraria. Quare donec 8. Synodus, vel Sedes Apostolica hæc aliter declaraverit, constanter ete dederim, privilegium non hic acceptum fuisse à Patribus, ut legi opponitur & derogat; sed dumtaxat ut opponitur communibus & consuetis Dei gratiis: & tantundem fuisse dicere, non posse justos vitare omnia peccata, nisi ex speciali privilegio, ac si apertius & circa omne ambiguum dictum fuisset, non posse justos vitare omnia peccata, nisi ex speciali & rara, atque insolita Dei gratia. Et hanc tententiam illud quoque mihi fuderit, quod non video, quid fuerit opus, amplius aliquid, quam hoc definire, neque propter antiquos, neque propter nostri temporis hereticos. Hæc Vega. Nec video ego, quod aliud privilegium hæc necessarium sit, quā gratia efficax ad vitanda omnia venialia; ubi enim illa fuerit, erit infallibiliter evitatio omnium venialium; & ubi non fuerit, erit infallibiliter aliquid veniale.

Quid sit speciale privilegium secundum hanc Auctoritatem.

134. *Obicitur Scriptura.* Cæterum Scripturæ, quæ nobis obiecuntur, faciunt habent solutionem. Prima Scriptura est Math. 5. v. 48. Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est. Secunda, Luc. 1. v. 6. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus domini sine querela. Tertia, Epehel. 5. v. 27. Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. Respondetur: sanctos illos dici simpliciter perfectos, qui carent peccatis mortalibus & qui ita raro venialiter peccant, ac tantum justitia abundant, ut parvi defectus quasi absorberant ab excellenti illa justitia: dicuntur autem sine querela incedere Zacharias & Elisabeth, quia carent peccato illius speciei, ex quo communiter oritur querela.

135. *Exponitur tertia.* Ecclesia dicitur sine ruga & macula, & sancti vocantur immaculati, modo utique hominibus viatoribus possibili. Nam ille status Ecclesie, in quo vere & perfectè, atque in oculis Dei sit sine macula & ruga, licet in hac vita queratur, & intendatur, in futura tantum obtinetur, in quo sensu loquitur Paulus, inquit Felix sup. n. 5. Et verò quis sanctæ mentis dixerit, homines posse esse perfectos, sicut Pater cælestis perfectus est? Igitur & istud intelligendum est de perfectione hominibus viatoribus possibili, qualis non est carentia omnis peccati, etiam venialis, secundo speciali privilegio.

Si inferas ergo aliqua præcepta Dei sunt ho-

minibus impossibilia. Responso patet et Conclus. sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO IV.

Hæreticum est dicere, aliqua Dei præcepta hominibus iustis voluntibus & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, esse impossibilia; deesse quoque illis gratiam, quæ possibilia sunt.

I Ta novissimè definivit Innoc. X. Bullæ quo Incepit: *Universi Christi fidelibus, a. 1653. pridie Cal. Junii anno Ponit. 9. ubi lego sequentiis verba, Primæ predicatorum Propositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus iustis voluntibus & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quæ possibilia sunt: Temerariam, impian, blasphemam, anathemate damnatam, & hereticum declaramus, & uti talen damnamus. Ergo secundum fidem Catholicam omnipotens Dei præcepta hominibus iustis voluntibus & conantibus secundum præsentes, quas habent, vires sunt impossibilia vel proximè seu immediatè, vel saltem remotè & mediately, uti militi non habent arma, sed pecunias, quibus ea emat, est possibile militare.*

Planè reponit quisquam, omnia præcepta obligantia sub mortali: alioqui cum veniale illud peccatum, sine quo juxta dicta præcedenti Conclusione iustus non potest vivere secundo præcepto, ali privilegio, sit contra aliquod grandatum Dei consequens est, quod iustus non possit omnia omnino mandata Dei observare, secundo tali præcepto, ergo aliquod Dei præceptum hominibus iustis voluntibus & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, est impossibile, præceptum est quoque illis gratia, quæ possibile sunt, non ex speciali privilegium debet fieri possibili, deest autem illis gratia, quæ illud speciale privilegium obtineant.

Nec satisfacit dicere, posse quemlibet vires omnia venialia divisi, est non conjunctum, & per consequens, posse observare omnia præcepta divisi, tametü non conjunctim. Quippe, si non possit conjunctim omnia observare, jam verum est dicere, aliquod esse non observabile, idèo siquidem non potest omnia conjunctim, quia aliquod non potest. Atque adeò hoc distinctione, quæ Aliqui utuntur, ut ostendant, quomodo homo non peccet in eo, quod vitare non potest, juxta illud D. Aug. lib. de Duabus A. 5. dimabus c. 12. Peccati reum teneri quemquam, quid non fecit, quod facere non potuit, summa iniquitate est & insania; distinctio, inquam, inter singula peccata venialia, & omnia, parvi videatur esse, cum momenti. Si enim potest singula vitare, cur non etiam omnia? Nam omnia nihil sunt præter singula. Neque omnia simul occurruunt vitanda, sed

sed nunc unum, nunc aliud; ac proinde, si non possit omnia, videtur, quod nec possit singula.

Hec est opinatio Andreae Vegae de Justific. lib. 14. c. 21. ubi sic ait: Evabuncula ista, tamen si communis, & superficietenuis apparet, nullius unum est, si introrsum inspiciamus, momenti.

Nullo quippe modo concedendum, nos esse ad impossibile constrictos, sive uno aliquo precepto sive pluribus. Et maximè hoc tempore cavendum esset, hoc asservare, non convenientius eum nostræ temporis hæreticis, qui ajunt, posse quidem a nobis legem Dei explicari, sed ex parte & non ex toto. Ad hæc: non solum oportet concedere, quodcumque singulare Dei preceptum nobis esse possibile; sed id ipsum etiam fatendum est de omnibus preceptis Dei collectivè & in simul sumbris. Tota enim lex Dei est possibilis, & testante Psalmista (Psal. 18. v. 10.) Iustificata in semetipsa.

Neque oportet tantum justitiam Dei & aequalitatem in quovis precepto ostendere, sed etiam in universis. Nam Christus certè ad universam legem sermonem suum retulit, cum dixit Matth. 11. v. 30. *Ingum meum suave est, & onus meum leve.* Et de tota quidem. Lege Moyses Dei nomine afferuit Deut. 30. Mandatum, quod ipse precepit, non supra vires iuri populi esse. Et ipse David non de uno aliquo mandato, sed de omnibus dixit Psal. 118. v. 96. *Latum mandatum tuum nimis.* Ac graviora nimium essent Dei Mandata contra auctoritatem Joan. (Epist. 1. 63. v. 1.) si singulam quodque portabile esset, sed non omnia. Evidenter non minori tyrannidi obnoxius esset Princeps, qui legem aliquam ferret, quæ tota observari non posset, quam si preceptum aliquod peculiare statueret, quod esset huius subditis impossibile. Eadem enim iustitia, quæ esset in statuendo illo precepto, esset, vel forte major in sancienda tota illa legè. Et si contra justitiam esset, exigere tributum aliquod, quod reddi a subditis non posset, esset & contra illam, exigere aliqua, quæ omnia præstari nequeant, licet possint præstari singula.

Suntque ista ipso lumine naturali docente nota, non solum de preceptis, quæ statuuntur à Principibus sub gravibus penenis, sed & de preceptis statutis sub levissimis. Palam in iustus esset Dominus, qui à servo exigeret, ut ferret à monte in domum unum lignum qualibet hora diei, si non potest hoc facere omnibus horis diuinitatis, licet id possit quâlibet horâ: nec ad iustitiam intercesseret, sive hoc exigeret unico precepto, sive pluribus. Oportet liquidem precepta ita esse singularia & complexia, ut si unice statuerentur mandato, essent nihil seculi portabili & factibili. Cùm igitur Deus Optimus Maximus non solum iustus sit, sed etiam suavis & dulcis universis, longè credendum est ab ejus abesse voluntate & misericordia, ut homini imbecilli & infirmo legem ejusmodi aut tulerit, aut latam ab eo custodiri velit, quam in torum servare nequeat, quin incident volens nolens in aliquam vel levissimam culpam contra ipsam. Huculque Andreas. Qui plura argumenta ibi congerit contra dictam di-

stinctionem: omnia hic describere, nimis sum esset, & forte inutile, cum Theodorus nostra putet esse questionem de nomine.

Quia (inquit ille sup. n. 145.) qui dicunt, intelligi de omnibus collectivè, non volunt collectionem omnium venialium non posse evitari; tunc, quia hoc frustra diceretur, cum non quam tota collectio vitanda se offerat simul, nec de hoc potuerit esse questione cum Pelagianis, quia vitando singula, vitatur tandem tota collectio, admittunt autem isti D.D. singula posse vitari, non ergo negant, posse collectione vitari eo modo, quo possunt singula vitari. Volunt ergo, quod in tota collectione tandem aliquid occurret veniale, quod licet seorsim ac secundum se spectatum vitari possit (quod volunt potest vitandi singula) tamen si spectetur, ut est cum aliis conjunctum, non poterit moraliter evitari; quia, dum uni vitando quispiam intendit, forte aliud vitandum occurrit, nec est homini aliquando moraliter possibile, multis ita resistere, quin quasi fatigata voluntas ab aliquo vincere finat, & ratio negligenter singula consideret, præterea circa hæc minuta & venialia peccata, quæ penè in singulis humanis negotiis subrepunt. Sie ille.

Quia tamen (prosequitur) ille modus distinguendi inter omnia & singula, accipiendo omnia collectivè, ex vi verborum iurat, quasi collectionis evitatio aliquid habeat difficultatis, quod non inveniatur in aliqua parte collectivis, quod verum non est, hinc proprius dicitur, nec omnia collectivè, nec omnia divisum posse vitari venialia peccata.

Sumo (inquit ille) ex doctrina Scotti 2. dist. 28. q. un. vers. *Contra illas duas vias arguitur, n. 5.* ubi illam distinctionem potentia vitandi singula, & non omnia refutat, dicens: *Si in hoc tempore potest (quis) cavere ab hoc peccato mortali, & illo, & dum caret hoc, caret omne: & similiter de tempore consequente, & sic de sepper: ergo si potest semper cavere hoc & illud, simul potest cavere omnia.* *Affsumptum, quid si potest cavere hoc peccatum mortale pro tunc, quod potest etiam cavere illud aliud, & ita omne pro tunc, pater: quia voluntas non potest habere simul distinctos confessus, qui requiruntur ad peccatum mortale, & ad resistendum peccato mortali: & ita dum distinctè habet actum resistendi huic peccato mortali, nullum aliud velle habet tunc, per quod aliud velle pro tunc peccat mortaliter, maximè cum præservando se ab uno peccato mortali sit fortior ad resistendum aliis: ergo si nunc potest hoc peccatum cavere, de quo tentatur, multo magis illud potest aliæ cavere, & sic de aliis.* Huculque Doct. Subtilis. Qui potest capere capiat, & applicet ad evitacionem omnis peccati venialis, de qua hæc queritur.

Smiling. sup. n. 145. consequenter doceat, 145. imponentiam vitandi omnia venialia non esse *Dicit im-* imponentiam physicam, sed moralè, atque *potentia non* eam quidem tantam, ut nunquam contingat, *est physica,* abhuc speciali privilegio, omnia per totam vitam evitari, ut proinde hæc potentia physica *sed tantum moralis* non reducatur in actum, nisi per speciale privilegium. *In vita Smi-* sing.

Tomus II.

cit

142.
Smiling.
potest esse
questionem
de nomine.

Quomodo
illa distinc-
tio sit in-
telligenda.

143.
Smiling a. 2.
ne omnia
venialia
collectivè
ne omnia
divisum pos-
se evitari.

144.
Colligit ex
doctrina . . .
Scotti.

cit Tridentinum, ac testimonia Scripturæ, atque SS. Patrum, quæ nequeunt intelligi de impossibilitate physica, utpote incompensibili cum peccato; sic namque peccatum, quod necessariò committeretur, esset peccatum, & non esset; esset ut supponitur, & non esset, quia vitari non posset etiam physice. Itaque, juxta hanc doctrinam, definitio Innocentii in principio Concl. adducta intelligenda venit de impossibilitate physica; porro definitio Tridentini præcedet Conclus. allegata de impossibilitate morali.

146.

Objetio.

Solutio Smi-
sing.

147.

Scotus.
D. Tho.
Peccatum
veniale non
est perfecte
peccatum.Quæ man-
data Dei
non sunt
gravia.

148.

Deus non
potest im-
possibilita-
tis præcipere,
ex D. Aug.

At enim, dicit aliquis: non solum non peccat quis in eo, quod potentia physica evitare non potest; sed nec in eo, quod potentia morali nequit evitare; ergo, si est impossibile moraliter evitare omnia & singula peccata venialia, jam aliquid peccatum veniale erit peccatum, ut supponitur, & non erit. Responderet Smil. sup. n. 154. (ubi approbat illam distinctionem im-
potentia physica & moralis) respondet, in-
quam, Deum non præcipere aliquid tanquam
necessarium ad salutem, quod sit moraliter im-
possibile: at verò in non necessariis ad salutem,
ut est evitare peccata venialia, benè aliquid
præcipere, quod sit moraliter impossibile.

Neque hinc sit (inquit ille) mandata ejus
gravia esse, quoniam illa sunt potissimum de
necessariis ad salutem, quale est vitare mortalia
peccata, ob quod per antonomasiam dixerunt
D. Tho. & Scotus, peccata venialia non esse
contra legem, sed contra consilium, nec esse per-
fectè peccatum, ut dicit D. Tho. quia lex potissimum
est de necessariis ad finem, & vitare ve-
nialia non est necessarium, simpliciter loquen-
do, ad finem hominis obtinendum, sed secun-
dum quid; sed ad melius, & absque dilatatione
obtinendum. Et similiter omnino perfectum
peccatum est, quod simpliciter deordinat ho-
minem ab ultimo fine, quod non facit veniale
peccatum. Sic ergo, cum ait Joannes, mandata
Dei gravia non esse, loquitur de mandatis, ut
versantur ex ea necessaria ad salutem, quæ ho-
mo non ita difficulter potest implere cum gra-
tia auxilio, quod immediate vel mediate præstò
est, ut illum Joan. locum tractans, docet egregie
Aug. lib. de Natur. & grat. c. 69. Ita Theod.

Hæc sunt verba D. Aug. in principio cap. citati. Valde autem bona sunt præcepta, si legitime his utamur. Et quippe ipso, quo sumissime creditur, Deum justum & bonum impossibile non potuisse præcipere, hinc admonemus, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus. Omnia quippe sunt facilitia Charitatis, cuius unius Christi sarcina levis est, aut ea est sarcina ipsa, quæ levis est; secundum hoc dictum est: Et præcepta ejus gravia non sunt (1. Joan. 5. v. 3) ut cui gravia sunt, consideret, non potuisse di-
vinus dici, gravia non sunt, nisi quia potest esse
cordis affectus, cui gravia non sunt; & petat, quo
destinatur, ut implat, quod jubetur. Lib. de grat. &
lib. arb. c. 16. Magnum atque Pelagiani se scire pu-
tant, quando dicunt: Non jubetur Deus, quod
seire non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus (proximi-
mè) ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Sup-
ponitur hic nos habere facilem potentiam pe-

tendi in difficilibus, sicut facilem potentiam pe-
tendi in facilibus. Lib. 2. de pecc. mer. c. 3. dicit
sibi (Pelagiani) videtur dicere, quasi nostrum ho-
mum ignorat. Quod si nolumus, non peccamus;
nec præter pererit Deus homini, quod esset humu-
ræ impossibile voluntati. Sed hoc non videtur,
quod ad nonnulla superanda vel quæ male capiuntur
vel quæ male meruntur, magnis aliquando & uti-
viribus opus est voluntatis: quas non perficit in om-
nibus adhuc ad prævidit, qui per Prophetam veri-
tate dicit voluit (P. 142) non justificabitur in con-
spectu tuo omnis vivens. Et in p. 56. Neque im-
peraret hoc Deus, ut sacerdemus, si impossibile esse ju-
dicaret, ut hoc ab homine fieret. Si considerari in-
mitatem tuam deficit sub præcepto, confortare in em-
ployo sed etiam ad te exemplum multum est; de-
ille, qui præbuit exemplum, ut probet & auxili-
t. Loquitur de præcepto, qui jubemur invicem di-
ligere. Hinc lib. 2. de Peccat. mer. cap. 6. ali. m.
Dubitare non possumus, ne Deum aliquid impossibile ho-
mini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adju-
dū, quod fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse. At pri-
hac potest homo, si velit, esse sine peccato adiutus a Deo.

Et rursus Tr. 53. in Joan. Audamus (inquit)
Dominum & præcipientem, & opulanten. & ju-
tem quid facere debeamus, & adjuvavent ut imple-
possumus. Et lib. de fide contra Manichæi c. 9 & 10.
Adversus hac solita cacciate Manichæi lassant, &
cum convinciuntur naturam non esse malum, sicut in
potestate esse bonum, facere bene & malè dicunt, un-
esse anima liberam voluntatem, & non vident cunctum suum. Quis enim non clamet sultum esse, præ-
cipia dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur; &
iniquum esse, eum damnare, cui non sicut præ-
jussa implere? Ergo loquitur S. Aug. de iis præ-
ceptis, quorum transgressio est mortalis, nemo
nim damnatur propter peccatum veniale. Et in
gravioribus peccatis intellige, quod idem se-
tus Enar. in P. 40. ad illa verba: Super letitiam
doloris ejus. Letus doloris infinitus est carnis. Si
dicatis, non possum tenere, & portare & frangere
carnem meam: adjuvaris ut posis.

Accedit, quod habet lib. de Grat. & lib. arb.
tr. c. 18. Cur dictum est (1. Joan. 4. v. 7.) Diligamus invicem, quia dilectio ex Deo est, nisi quia pre-
cepto adhuc est liberum arbitrium, ut quarent
Dei donum? Quod quidem sine suo fructu prorsus ad pri-
monereatur, nisi prius acciperet aliquid dictum, ut
addi sibi quereret, unde quod jubebatur implere. Ex-
go aliquod auxilium gratia solum mediante pre-
cepto est, ut sup. dicebat Smil. ad observanda præ-
cepta etiam necessaria ad salutem; neque me-
diante gratia ad orandum: idque sufficit ad veri-
tatem responsum D. Aug. ad Ratiocinat. 6. lib. de Perfectione justitiae c. 3. ubi haec legi-
t. Iterum ait (Coelstius) querendum est, utrum præ-
ceptum sit homini (in statu naturæ lapsus) sine pe-
ccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est,
aut, quia præceptum est, potest. Nam cum præcipi-
tur, quod fieri omnino non posset?

Respondetur consilicium homini præcipi, ut respon-
sibus ambulet (non quod culpâ uta difformis
sit, sed) ut, cum se non posse perspererit, medicinæ re-
quirat, quæ interioris homini ad sanandam peccati
(utique gravioris seu mortalis) claudicationem,

gratia Dei est Per Iesum Christum Dominum nostrum. Quod autem loquatur de peccato graviori, colligo ex respond. ad 5. Ratiocinatione: Quarendum est, utrum debet homo sine peccato esse. Procul dubio debet. Si debet, potest. Si non potest, ergo nec debet. Si non debet homo esse sine peccato; debet ergo cum peccato esse. Et jam peccatum non erit, si illud deberi inquisitur. Aut si hoc etiam dici absurdum est, considerari necesse est, debere hominem sine peccato esse, & constat cum non aliud debere, quam potest.

Reprobatur eadem similitudine, quā superius jam reprehendimus. Cā enim videmus claudē, qui sanari potest, recte utique dicimus, debet homo iste esse sine claudicatione: & si debet, potest; nec tamē cum vult, cōtinuū possifed cū fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina adjuverit voluntatem. Hoc sit in interiori homine, quod ad peccatum attinet, tanquā ad ejus claudicationē per ejus gratiā, qui venit non vocare justos, sed peccatores; quia non est opus sanis medicus, sed malebentibus.

153. Et quis non viderit, per peccatores ibi intelligi obnoxios peccato mortali? Etenim clamat Trid. l. 6. cap. 11. Licet in hac mortali vita quantumvis sancti & justi in levia saltem & quotidiana, que etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi; nam iustitiam illa vox est & humili & verax: Dimitte nobis debita nostra. Igitur peccatum, quod ibi opponitur iustitia, non recte intelligitur, nisi peccatum mortale; cū propter peccatum veniale non desinat quis esse justus. Atque hæc fatis prouide mente S. Aug. in favore sententia Smil.

154. Qui sup. prosequitur, dicens: Etsi verò mandata Dei ita principaliter versentur circa necessariā ad salutem, ut etiam consequenter vetent ea, quæ ejusdem salutis consecutionem aliquo modo per se impediunt, nempe venialia peccata; nec tamen moraliter sit possibile (absque speciali privilegio) ita perfectè mandatae Dei implere, quin subinde venialiter peccetur contra illā; ob hoc non debent gravia censeri divina mandata; quia onus, quod homini ex hac parte imponitur, leve est; cū venialia peccata salutem homini non auferant, nec Dei amicitiam disolvant, & varia habeantur media, eaque facilissime ad abstergendam illam qualemunque venialiū peccatorum labem, quam subinde contrahunt filii Deitatis denique aliunde utile sit, quod Deus permititat in filiis suis hanc imperfectionem, quæ si illis continua occasio humiliatis, & conatus proficiendi semper ad maiorem virtutē perfectiōnem, dum etiā, quantum suo modo in ipsis est, pro minorum defectuum correctione laborant. Hacenus Theod.

Cui si præterea objicias: illa moralis impossibilitas vitandi omnia venialia est quædam moralis necessitas ad peccandum aliquando venialiter. Respondet: hanc necessitatem stare cum physica libertate; quia arbitrium, supponitā inconstitutiā, & infirmitatem suā, & supposito, quod illi inconstituti & infirmiati non subveniatur per privilegium speciale, ex propriā & liberā determinatione suā non diu abstinet ab omni peccato veniali.

Tomus II.

Unde licet ista impotensia non peccandi aliquando venialiter ut conditionem sine qua non 156, supponat partim denegationem dicti privilegi Diāta mī- specialis, partim inconstitutiā, & infirmitatem ralis impo- sibilitas, & cum liber-

connaturalem arbitrii creati, quorum neutrum est in potestate arbitrii creati, hoc tamen non obstat libertati, & absoluta potestati peccandi,

& non peccandi venialiter, quemadmodum in

dannatis non obstat libertati & absoluta potestati peccandi & non peccandi mortaliter, v. g. Probatur à

peccato odii Dei, quod, supposita creati arbitrii simili in ho-

defectibilitate in malum, & subtractione gratiæ minibus dā-

divinæ, subvenientis tali defectibilitati, non pos-

sunt mortaliter ab omni affectu peccati mortalis

diu abstinere.

Et idem esset de homine, si fuisset creatus, relictusque in puris naturalibus, ad eoque destinatus auxiliis gratiæ Dei; fuisset enim tunc ob-

ligatus ad servandam legem naturæ, & contra illam peccare potuisset: imo non diu mortaliter

potuisset ab omni peccato eoc. tra eam legē ab-

stinere, supposita connaturali defectibilitate arbitrii creati, & auxiliorum gratiæ subtractione.

Hucusque Smil. Ego dico, Innoc. X. in sua de-

finitione respxisse ad doctrinam Cone. Trid. de pos-

it. 6. cap. 18. Si quid dixerit, Dei præcepta homini,

etiam iustificatio, & sub gratia, constitutio, esse ad ob-

servandum impossibilitas, anathema sit. Qui canon

desumptus est ex cap. 11. ejus. l. 6. ubi sic lego:

Nemo temeraria illa, & à Patribus sub ana-

themate prohibita voce uti (debet). Dei præcepta ho-

mini iustificatio ad observandum esse impossibilitas.

157. Probatio subiungitur: Nam Dei impossibilitas

non juberit; sed jubendo monet & facere quod possit, &

petere quod non possit, & adjuvarit ut possit. Cuius man-

data gravia non sunt, cuius jugum suave est, & onus

leve. Forent autem gravia, si ad impossibile, et

iam tantum moraliter, obligarent sub mortali, saltem pe-

ccato sub poena æternæ damnationis, & dissolu-

tionis amicitiæ divinæ per amissionem gratiæ

sanctificantis. Unde sequitur in Tridentino:

Qui enim sunt filii Dei, Christum diligunt: qui au-

tem diligunt eum, ut ipsemet testatur, servant sermo-

nes ejus (id est, præcepta graviter obligantia)

quod utique cum divino auxilio (ordinario) præstare

possunt (vel immediate, vel mediatae.) Licet enim

in hac mortali vita quantumvis sancti & justi in levia

saltem & quotidiana, que etiam venialia dicuntur

peccata quandoque cadant, non propterea desinunt

esse justi. Ergo, ut supradic adhuc expendi, loqui-

tur Concil. de illis præceptis, quæ transgredien-

do homo desinat esse justus.

Noto etiam: tempore Innoc. X. non fuisse

controversiam de peccatis venialibus, utrum

homo omnia & singula possit evitare; sed utrum

Deus impossibilitas quibundam mandata impo-

nunt, ita ut non obtemperantes & verè peccent,

Tempore Innoc. non

possit contro-

versa de

peccatis ve-

nialibus.

158. Et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et hoc colligitur ex Trident. jam allegato ibi
Quandoque cadant.

160. *Quare Tri-
dem, dico-
rit nemini
potuisse vi-
tare omnia
venialia, et
Vega.* Non tamen (inquit Vega *sup. c. 25.*) con-
tentu fuere Patres afferentes, nullum iustorum o-
mnia vitas peccata, nisi ex speciali privilegio;
sed dixerunt etiam, nemini hoc potuisse. Vo-
luerunt namque, vel voluit potius Spiritus san-
ctus per eos nos constringere ad hinc loquu-
di formulam, quia gratia Dei magis arte statuit. &

aptior est nostræ infirmitati & imbecilitati,
quâque patet frequentius usos esse Doctores
sanctos, nempe ut absolue & simpliciter dia-

Decet elo-
quia nostra
aptare Sa-
era Script.
mus, non posse etiam iustos vitare omnia pec-
cata, nisi ex speciali Dei privilegio. Cum enim
liberis verbis loquantur Philolophi, nos decet
eloquia nostra semper aptare, & quantum ma-
xime fieri poterit conformare lingua sacra
Scriptura & communis mori & consuetudini
Doctorum. Et apud ipsos & in Scriptura sei-
mus, ea passim dei impossibilia, quae moraliter
talia sunt, quia difficillima praestitu, neque ul-
lus unquam ea praestiti, aut praestabit, quan-
tamcumque curam & diligentiam ei rei adhibe-
at. Hactenus noster Andreas.

161. Cæterum optimè stant simul, hominem posse evitare peccatum, ac posse obseruare præceptum, & tamen de facto non evitare vel obseruare, ut graphice expressit S. Aug. lib.2.de Peccat. merite.6. quod sic inscript (in editione Lovantensi, quâ sapientiæ utor) Nam qui dicunt esse posse in hac vita hominem sine peccato, non est eis continuo incaute à temeritate obſtendum. Si enim esse posse negare inimic, & homini libero arbitrio, qui hoc volentio appetit, & Dei virtutu vel misericordia, qui hoc adjuvando efficit, derogabimus. Sed alia quaſtio est: utrum esse possit: alia utrum sit: alia si non est, cum possit esse, cur non sit: alia, utrum qui omnino nunquam ullum peccatum haberit, non solum quisquam sit, verum etiam poterit aliquando esse, vel possit. Ubi S. Aug. manifestè distinguit potentiad ad actum ab ipso actu.

162. Unde statim subjungit: In hac quadripartita
Probatur ex propositione questionum; si à me queratur, utrum ho-
D. Aug.: mo sine peccato posse esse in hac vita, confitebor posse
per Dei gratiam, & liberum ejus arbitrium. Ad
secundam autem questionem cap. 7, in princi-
pio sic ait: Si autem, quod secundo loco posueram,
queratur, mirum sit, esse non credo. Ergo apud D.
Aug. verè dicitur, hominem posse virare omnia
peccata, & tamen actu non vitare. Hinc ibidem
c. 15, ad objectionem Pelagianam, putat: Domi-
nus ait (Matth. 5. v. 5.) Estote perfecti, sicut Pater
vester celestis perfectus est: quod non præciparet,
si leicer fieri non posse, quod præcipit. Respon-
det S. Doctor: Non nunc queritur, utrum fieri
posset: si istam perfectionem ad hoc accipiunt, ut sine
ullo fit quisque peccato, cum hanc agit vitam; jam
enim fit quiescendum, posse fieri: sed utrum aliquis
faciat, hoc nunc querimus.

am non idem quisque prorsus sine peccato esse intelligitur, quia in aliqua re dicitur esse perfectum quamquam & in hoc posset ita dici, ut non quia jam non est quod proficiat; sed quia ex maxima parte profecit, hoc nomine dignus habatur: sicut in doctrina legis dici potest quisquam perfectus etiam cum adhuc aliquid latet; sicut perfectos dicebat Apollinus (Philip. 3.) quibus tamen ait (v. 15. & 16.) si quid aliter sapitis, id quoque vobis Deus retribuit; verumtamen in quod pervenimus, in eavalemus.

Cum vero Marecellinus, ad quem Aug. scripsit hos libros, ipsi obijiceret, absurdum esse de cere, aliquid posse fieri, quod tamen non factum est, vel fieri: Reiponderit S. Doctor in libro de Spir. & lit. c. 1. *Aliquid tamen videtur dici, ut liquid fieri posse, cuius deest exemplum; etiam, si non fieri posse, nonquam esse factum, ut per ramentum acus camelus transferri, & tamen ille (Christus Matth. 19. v. 24.) hoc quoque dixi, Dat posibile. Legas etiam (Matth. 16. v. 53.) ducentum milia legiones Angelorum pro Christo, ne patente, pugnare potuissent, nec tamen factum. Legas fieri potuisse, ut semel Gentes exterminarentur a terra, quod dabatur filiis Israël; Deum autem id paudatum fieri potuisse: & alia sexcenta a possit occurrere, quod fieri vel potuisse, vel posse fateamur; & eorum tamen exempla, quod facta sunt, profere nequeamus. Unde non ideo negare debemus, fieri posse, ut homo sine peccatis, quia nullus est hominum prater illum, qui non tantum homo, sed etiam natura a Deus est, in quod perfectum esse, demonstrare possumus. Sicut ergo illa, jam enumerata, erant Dei potentia proxima possibilia, & tamen facta non sunt, quid nisi simili ratione queat proxima potentia homini per Dei gratiam esse possibile servare omnia manda, quamvis de facto ea omnia non observes?*

Rogas, quare non observet si possit? Atten-
de quid dicat S. Aug. lib. 2. de Peccat. merit. l.
c.17. in principio (quod etiam sup. Concula-
cira finem ponderavimus) Iam ergo, quod terri-
loco posui, videamus. Cum voluntate humana grata
adjuvante divina, sine peccato in hac vita possi ho-
mo esse, cur non sit, possem faciliter ac veritatem
respondere, quia homines nolunt. Sed si ex me qua-
riunt, quare nolunt, imus in longum. Veritatem
etiam hoc sine prajudicio diligentioris inquisitio-
breviter dicam. Nolunt homines facere quod justum
est, sive quia laet, an justum sit, sive quia non de-
lectat . . .

Ignorantia itaque & infirmitas vitia sunt, quae impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel ab opere malo abstinendum (non ergo possibiliter operis boni auferunt, sed ipsi sum opus bonum) Ut autem innatet, quod latet, & suave sit, quod non delectabat, gratis dicitur, quod hominum adjuvans voluntates: quia ut non adjuventur, in ipsis itidem causa est, non in Deo, nee dammandi praedestinationi sum proprii iniquitatis superbia: sive contra ipsam suam superbiam iudicandi & erudiendi, si filii sunt misericordia. Si inferatur ergo secundum D. Aug. non omnibus oculis gratia illa adjuvans, quia possunt non peccare,

five, quā possit implere omnia præcepta. Respondeo: Augustinum solum velle, aliquibus deesse gratiam efficacem, quā non solum datur possibilis operis, sed etiam ipsum opus. Collego id ex eod. lib. c. 16. ubi afferit, Deum ita præcipere nobis adimplectionem omnium mandatorum, tametū sciat, quod non omnia implebimus; sicut Adam dedit præceptum, quod sciebat illum transgressorum.

167. Accepit genuina verba D. Aug. Neque negantur, dum est hoc Deum jubere, ita nos in facienda justitia esse debere perfectos, ut nullum habeamus omnino peccatum; nam neque peccatum erit, si quid erat, si non divinitus iubatur, ut non sit. Cur ergo jubet, non quod fecit nullum hominem esse facturum? Ita interrogant Pelagiani. Responderet S. Doctor: Hoc modo etiam dici potest, cur primis illis hominibus iussi esset, qui duo soli erant, quod sciebat eos non esse facturum? Neque enim dicendum id est iussisse, ut nimirum aliquis id ficeret, si illi non facerent: hoc enim, ne de illa scilicet arbo cibum fumerent, non nisi illi solis Deus iussit, quia sicut sciebat, quid justi facti non erant, ita etiam sciebat, quid iusti facti non erant.

168. Ez modo ergo iubet omnibus hominibus, ut non faciant ullam peccatum, quāvis sit præscius neminem hoc impleturum, ut quicumque impiè ac damnabiliter ejus præcepta contempserint, ipse faciat in eorum damnatione, quod iustum est: quicumque autem in ejus præceptis obediens & pè proficiens, nec tamen omnia quæ præcepit impletens, si ut sibi dimitti volunt, si alii peccata dimiserint, ipse faciat in eorum mandatione, quod bonum est. Hucusque S. Aug. Subsumo ego: atqui Adam habuit gratiam sufficientem adimplendi præceptum divinum, abstinendi scilicet à comedione cibi veniti; ergo etiam homines in statu naturæ lapsi habent gratiam sufficientem servandi omnia mandata Dei: igitur nullum est præceptum, quod non sit possibile observatu homini justo volunti & conanti secundum præsentes vires, quas habet, vel saltu non deest ipsi gratia, quā sit possibile, id est, gratia orandi, secundum illud. Trid. lvp. Lubendo moner & facere, quod possum, & patere quod non possum, & adjuvare ut possem.

169. Sed enim, dicit aliquis: S. Aug. lib. de Cor. rep. & grat. c. 11. & 12. multas afferat distinctiones inter gratiam hominis integri, & lapsi; quod etiam facit alii pluribus locis, ut proinde videatur, hic tantum voluisse comparationem facere in aliquo, non autem in omnibus. Factor, multas esse diversitates inter gratiam fratrem priuam hominis, & gratiam hominis lapsi. In primis, quod hæc sapere sit efficax, illa solum sit sufficiens, & consequenter, quod hæc debet possit & velle ac facere, illa solum dederit posse. Loquatur S. Aug. d. cap. 11. si autem hoc adjuvatum (sine quo non, seu gratia sufficiens) vel Angelis, vel homini, quām primò facti sunt, defuisset, quaniam non talis natura facta erat, ut sine diuino adjuvatorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent. Adjuvorum quippe defuisse, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjuvatorium, jam pena peccati est. Quibus au-

tem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum, & tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum nostrum, quibus id dare Deo placuit, ut non solum adsit, sine quo permanere non possumus, etiam velimus; verum etiam tantum, ac tale sit, ut velimus.

170. Est quippe in nobis per hanc Dei gratiam (scilicet efficacem) in bono recipiendo, & perseveranter tenendo, non solum posse, quod volamus, verum etiam velle, quod possumus. Quod non fuit in homine primo, unum enim horum in illo fuit, alterum non fuit: namque ut reciperet bonum, gratia non egebat, quia nondum perdidera: ut autem in eo permaneret, egebat adjuvatio gratia, sine quo id omnino non posset; & accepit posse si vellet, sed non habuit velle, quod posset: nam si habuisset, perseverasset. Posset enim perseverare etiam si vellet, quod ut nollet a liberu descendit arbitrio, quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset & male. Hæc est prima differentia inter gratiam hominis integri, & gratiam hominis lapsi.

171. Alia discrimina tradit ibidem Aug. circa principium cap. dicens: Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Inde vero habuit magnam, sed disparem. ille in bonis erat, qua bonitate sui conditoris accepit. Neque enim ea bona & ille suis meritis comparaverat, in quibus prouersus nullum patiebatur malum. Sancti vero in hac vita, ad quos pertinet liberationis hæc gratia, in malis sunt, ex quibus clamant ad Deum: Libera nos a malo. Ille in illis bonis Christi morte non equit; istorum à reatu, & hæditario, & proprio, illius Agni sanguis absolvit. Ille non opus habebat eo adjuvatorio, quod implorant isti, cum dicunt: Video alienam legem in membris meis, repugnante legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, Quoniam in eis caro conceperit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem; atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari sibi pugnandi vincendi virtutem per Christi gratiam posunt. Ille vero nullus tali rixâ à seipso adversus seipsum tentatus atque turbatus in illo beatitudinis loco suâ secum pace fruatur. Proinde etsi non interim letiore nunc, verum tamen potentiore gratia indigent isti: & qua potenter, quām Dei unigenitus Filius, aequalis Patri & coeternus, pro eis homo factus, & sine ulla vel originali, vel proprio peccato ab hominibus peccatoribus crucifixus?

172. Igitur gratia hominis lapsi quāvis non latior, tamen potenter est; nam invenit concupiscentiam inter carnem & spiritum; secundus gratia Adami, de quo sup. Aug. d. c. 12. Denique ille Adam, & terrente nullo, & insuper contra Dei terrenis imperium, libero usus arbitrio, non sicut in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate. Et intrat: Tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine illo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipso concupiscentialiter resistebat, ut digne tanta bonitati, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium: Deo quidem præsciente, quid esset facturus in iuste; præsciente tamen, non ad hoc

cogente (id est, necessitante) sed simul sciente, quid de illo ipso faceret justè. Nunc verò posteaquam est illa magna peccati merito omis̄a libertas (utique habendi, ut loquitur idem Sanctus Doct. lib. 1. contra duas Epist. Pelag. c. 2. plenam cum immortalitate justitiam) etiam majoribus donis (scilicet gratiā Christi) adjuranda remansit infirmitas humana. Igitur magna disparitas inter gratiam hominis integrī, & gratiam hominis lapsi.

173. An ex his differentiis sequatur, quid homo non habeat gratiam sufficientem

Sed quid inde? Num ex ea disparitate effaciter infuratur, hominem lapsum non habere ex mente D. Aug. gratiam merè sufficientem ad præcepta Dei impiendā, sed vel nullam habere gratiam, adeoque observationem præcepti esse impossibilem, vel habere gratiam efficacem, quā nos solum possit, sed etiam actu impletat præceptum? Censē, inquam, id sequi ex d. verbis S. Augustini? Quid nī, reponit quīspiam, censem? Nam d. cap. 11. etiato exp̄s̄ negat quib⁹ adiutorium, quod Adam habuit, ibi: *Nunc autem quibus deest tale adiutorium, jam pœna peccati est; quibus autem datur. &c.*

174. Quibus negat Deus, gratiam sufficientem,

Homini lapsi non datur adiutorium Adami secundum debitum S. Aug.

Planè negat quib⁹ adiutorium; sed, quæ te, qui illi? Responderet aliquis Neotericus Scriptor: Angeli & homines damnati. Concedit autem homini viatori, non quidem in quoemque instanti, sed pro loco & tempore; neque quo faciliter possit implere omnia mandata divina usque in finem, quale adiutorium habuit Adam, sed quo absolute possit immedietè vel medietate juxta ante dicta. Placet responso? Vide quid ei possis opponere. Ego ulterius dico: quoniam omnes homines Deus potuisset relinquere in mafia damnationis, sicut reliquit omnes malos Angelos, idē bēnē dixit D. Aug. Quibus autem datur (adiutorium Adami, id est, possibiles perseverandi usque in finem in observatione mandatorum Dei) secundum gratiam datur, non secundum debitum: & tanio amplius datur per Iesum Christum Dominum, quibus id dare Deo placuit (id est, prædestinatis) ut non solum adiutorium, sine quo manere non possumus, etiam velimus; verum etiam tantum aetate sit, ut velimus, & maneamus.

175. Cum solo adiutorio Adami lapsi non perseveraret.

Nam (auditus rursum Aug. eod. lib. c. 12.) si in tanta infirmitate vita hujus, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinquetur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si vellet, nec Deus in ea operaretur ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & idē perseverare non possent (id est, non perseverarent) quia deficiente, infirmitate nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent, id est, ut perseverarent. Etenim potentiam hic lumen pro ipsa actu nimis clarum est, cūm per adiutorium sine quo non data fuerit potentia perseverandi Adamo, potentia, inquam, distincta ab actu: supponit autem Aug in homine lapsi tale adiutorium; ergo admittit possibilem perseverantiam, & solum negat aetum futurum propter infirmitatem voluntatis, per peccatum originale contractam.

Quod probè scientes Patres Concilii Trident. sess. 6. c. 13. non ajunt, de possibilitate perseve-

randi; sed de perseverantia manere (id est, de ipsa perseverantia) de quo scriptum est (Matth. 10. v. 22.) Qui perseveraverit usque in finem hic, salvus erit: quod quidem aliunde haberi non posse, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat, statuere, ut perseveranter stet, & eum, qui cedit, restituere, nemibi certi aliquid absoluē certitudine pollicetur, nem̄ metu in Dei auxilio firmissimam spem colligat & reponere omnes debent. Deus enim nisi ipsi illi gratia defuerit, sicut caput opus bonū, ita perficit operans velle & perficere; Dando utique gratiam efficacem, quā non solum possibilis, sed etiam ipse effectus proveniat.

Unde dum idem Concil. cādem, sessio. can. 22. definit: si quis dixerit, justificatum non sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia præserrare posse, vel cum eo non posse; anathema. Qui canon correspōdet d. cap. 13. ita inquam, definitione, vel per speciale auxilium non intelligitur, nisi auxilium actuale gratia sufficientis, quod dicitur speciale, prout opponitur auxilio ordinis naturalis, vel per ipsa perseverantia intelligenda venit actualis perseverantia; & ad hanc requiritur speciale auxilium, in ordine gratiæ supernaturalis, utpote quod non omnibus datur, ut patet, sed fols electi. Et portò hæc perseverantia continuatio omnium auxiliorum, non solum sufficientium, sed etiam efficacium usque in finem. Ergo confirmat, quando Concilium can. sequenti dicit, ut fols audivimus, hominem non posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciale Dei privilegio, intellige, si placet, per potentiam actum, id est, non evitaturum iuxta dicta. Nota quoque hoc privilegium effigie speciale, quām istud, utpote quod patrib⁹ conceditur, ut patet ex dictis.

Hæc doctrina confirmatur ex D. Aug. lib. 1. de Peccat. meritis. ubi cap. 20. ad hanc questionem: *Virum, qui omnino nunquam ullam peccatum habuerit, habitusque sit, non solum quisquam adiutorum hominum sit; verum etiam poterit aliquam esse vel posse?* Ad hanc, dico, questionem respondet: *Hunc profr̄s, præter unū Mediævum dñi Christi, hominē Christū Iesum, nullū vel esse, vel fūlū, vel futurū esse, certissimum est.* Ubi, ut vides, in interrogacionem, quā queritur, an sit possibilis, respondet, non esse futurū; ergo per possibiliteratem intellexit actum ipsum. Alioqui ceterum est, non implirare, Deum creare hominem præter Christum, qui foret sine omni opere prædicto tam originali, quām personali; iudiciorum probabilitas est, D. Virginem fuisse sine omni concinno peccato, non ex seipso, veluti Christus sed singularissimo Dei privilegio. Sed quorū habent omnia? Ad conciliandum decretum Innoc. X. de possibilitate observandi omnia mandata divina cum definitione Concilii Tridentini de impossibilitate evitandi in tota vita omnia perire, etiam venialia.

His tamen non obstantibus, sunt, qui ex ille-
ment, fentientiam esse D. Aug., alieci homini
justo volenti & conanti secundum præsentes, con-
quas habet vires, aliquod mandatum esse impos-
sibile.

possibile, deesse quoque gratiam, quā possibile fiat. Id est, non dari omnibus gratiam suffici-
entem, sed omnem gratiam esse efficacem; ade-
que nulli esse possibile observare mandatum.
qui illud de facto non observat constat autem
plures de facto non observare. Hoc tamen
intelligunt de potentia proxima, id est, quā
allo in super auxilio nō indiget, ut in opus suum
exeat.

Pro qua doctrina (Augustini, ut putant) ad-
dotent illud ex lib. de Grat. & libero arbit. c.
17. in principio: Qui ergo vult facere Dei manda-
tum, & non potest, jam quidem habet voluntatem
loman, sed abe parvam & invalidam; poterit autem,
cum magnam habuerit & robustam. Et post patera
exemplificat, quod dixit, in Apostolo Petro:
Iam, inquit, Charitatem Apostolus Petrus nondum
habuit, quando timore Dominum ter negavit. Timor
eum non est in Charitate, sicut ait Ioan. Euang.
in Epis. sua (1.c. 4 v. 18.) sed perfecta Charitas
excessit timorem. Et tamen, quamvis parva &
imperfecta, non debeat, quando dicebat Dominus: Ani-
mam meam pro te ponam (Joan. 13. v. 37.)
putabat enim se posse, quod se velle sentiebat. Re-
spondet: etiam hic per potentiam S. Aug. in-
telligere actum, prout alibi adhuc dictum fuit,
ut idem sit: Et non potest, quod, non facit: Poterit
autem, hoc est facit. Loquitur ergo de gratia
effici, qui infallibiliter conjungitur effectus.
Unde post verba primō allegata continuo atte-
xit: Quod enim Martires magna illa mādata fecerunt,
magna atque voluntate, hoc est, magna Charitate
fecerunt, de qua Charitate ipse Dominus ait (Joan. 15.
v. 13.) Majorem hāc charitatem nemo habet, quā
in animam suam ponat quis pro amicis suis. Non
dicitur, ut possit ponere, sed, ut ponat.

Sensus ergo posteriorum verborum est: Pu-
tabat Petrus se facturum, quod se velle sentie-
bat: sed non fecit, etiā potuisse facere, quia non
habuit gratiam efficacem (quam intelligit Aug. per Charitatem perfectam) sed sufficientem tan-
tum. Hinc concludit dicens: Ut ergo velimus; sine
nobis operari, cū autem volumus; & sic volumus,
ut faciamus, nobiscum cooperari; tamen sine illo,
vel operante vel velimus, vel cooperante, cum volumus,
ad bona operis opera nihil valemus. Quoniam (ut
ibidem ait) ipse ait velimus operari incipiens, qui
velimus cooperari perficiens. Propter quod ait
Apostolus (Philipp. 1. v. 6.) Certus sum, quoniam,
qui operari in vobis opus bonum, perficiet
usque in diem Christi Iesu.

Si ergo per potentiam proximam velis intel-
ligere gratiam efficacem, admittimus libenter,
quod nunquam sit potentia proxima sine actu.
Verum enim verò ultra hanc potentiam proximi-
am dico, dari aliam proximam, quā quidem
poterit exire in actum sine alio in super auxilio,
sed nunquam exire defectu voluntatis tum divi-
nus, tum humanus. Atque illa est gratia suffici-
ens, quam sup. agendo de voluntate antecedente, ostendimus. D. Aug. in pluribus locis agnoscit.
Vide ibi dicta.

Adde hic, quod habet cap. 26. de Natur. &
grat. c. 69. firmissimè oportet credere,
Deum justum & bonum impossibilia non potuisse pre-
cipere. &c. Et cap. 66. ait: Quod ex virtutis natura, non
ex conditione natura sit quodam peccandi necessitas,
audiat homo, atque, in eadem necessitate non sit, dicit
Deo dicere: De necessitatibus meis educ me (Psal.
24. v. 17.) quia & in hujusmodi oratione certamen
est adversus tentatorem, de ipsa contra nos necessitate
pugnantem: ac per hoc, opitulante gratia per Iesum
Christum Dominum, & mala necessitas removetur,
& libertas plena tribueretur. Si est impossibile, ut
quis audiat, dicit, vel oret, quando haec non
facit, frustra ad ea nos excitat Aug. Deinde:
falsa promittit, si gratia necessaria negetur justis
etiam

quod Medicus homo, cum sanaverit hominem, jam
de cetero sustentandum elementis & alimentis corpo-
ralibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalefacat
atque persistat, Deo dimittit Ipse autem Deus,
cum per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum
Christum spiritualiter sanat agrum, vel vivificat mor-
tuum, id est justificat impium; & cum ad perfectam
sanitatem, hoc est ad perfectam vitam justitiamque
perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut p̄e sem-
per justique vivatur. Sicut enim oculus corporis etiam
plenissime sanus, nisi candore lucis adiutus, non potest
cernere: sic homo etiam perfectissime justificatus, nisi
eternā luce justitiae & divinitatis adjuvetur, reū nō
potest vivere. Sanat ergo Deus, non solum ut debeat,
quod peccavimus; sed ut præstet etiam, ne peccemus.
Hæc D. Aug. Quo loco utitur Trident. sess. 6.
cap. 11. ibid. Quod sit, ut justi ipsi ēd magis se obliga-
tos ad ambulandum in via justitiae sentire debent,
quod liberari jam à peccato, servi autem facti Deo so-
brie, juste, & p̄e viventes proficere possint per Christum
Iesum, per quem accessum habuerunt in gratiam ipsiā.
Deus namque suā gratiā semel justificatos non defen-
rit, nisi ab iis prius deseratur.

Respondent Adversarii: Deum non deserere
per subtractionem gratiae sanificantis; scilicet
per subtractionem gratiae actualis. Sed hoc sup.
improbavimus; & rurum improbamus: quia
Aug. afferit, medieum deserere, non Deum; sed
medieum deserit, non subtrahendo sanitatem, vel
definendo illam immediate conservare; sed sub-
trahendo consilia sua ac remedia; ergo Deus
sua consilia ac remedia non subtrahit, id est, gra-
tias actuales. Secundū, non deserit Dei consi-
lit in hoc, quod Deus juvet, ut p̄e semper ju-
stique vivatur, prout patet ex Trid. mox allega-
to: hoc autem fit per gratias actuales.

Et vero, quid aliud clamat comparatio oculi
sani, quā ibi utitur D. Augustinus: Etenim ex
terna illa lux justitia est gratia actualis, per
quam præstat Deus, ne peccemus, cūn per gra-
tiam justificantem debeat, quod peccavimus. Ho-
mo ergo (inquit S. Aug. lib. de Grat. & libe-
arbit. c. 4. in fine) gratia juvatur, ne sine causa
voluntati ejus jubeatur. Itemque cap. 16 in prin-
cipio. Magnum aliquid Pelagiani se scire putant,
quando dicunt: Non juveret Deus, quod sciret
non posse ab homine fieri. Quia hoc nefas? Sed
quid ab illo petere debeamus. Ipsa est enim fides, qua
orando impetrat, quod lex imperat.

Hinc illi usq. audivimus ex eod Doct. lib. de
Natur. & grat. c. 69. firmissimè oportet credere,
Deum justum & bonum impossibilia non potuisse pre-
cipere. &c. Et cap. 66. ait: Quod ex virtutis natura, non
ex conditione natura sit quodam peccandi necessitas,
audiat homo, atque, in eadem necessitate non sit, dicit
Deo dicere: De necessitatibus meis educ me (Psal.
24. v. 17.) quia & in hujusmodi oratione certamen
est adversus tentatorem, de ipsa contra nos necessitate
pugnantem: ac per hoc, opitulante gratia per Iesum
Christum Dominum, & mala necessitas removetur,
& libertas plena tribueretur. Si est impossibile, ut
quis audiat, dicit, vel oret, quando haec non
facit, frustra ad ea nos excitat Aug. Deinde:
falsa promittit, si gratia necessaria negetur justis
etiam

Dens non
describit, nisi
prius deser-
ratur.

184.
Responso
Adversari-
orum reji-
citur primū.

Secundū.

185.
Terter.

Quard
Deus jubeat
aliqua,
que non pos-
sumus; ex
idē jubeat aliqua, que non possumus, ut noverimus,
D. Aug.

186.
Ex virtutis
natura est
quādā ne-
cessitas pec-
candi.

S. Aug.

eriam volentibus, consonantibus & orantibus.
187. Respondent Aliqui: justos illos, quibus negatur gratia necessaria, non velle conari, & orare, ut oportet; quod tamen requiritur ex mente. D. Augustini lib. de Natur. & grat. c. 17. in fine: Admonemur (inquit) à Deo petere sapientiam, qui dat omnibus affluerenter (Jac. 1. v. 5.) utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quoniam & quantum res tanta petenda est. Et Serm. 3. de Verb. Apost. cap. 10. ait: Non sufficit ut velis. Adjuvandus es, ut plenè velis, & implias quod velis. Quapropter Concilium Arau. 2. c. 25. Hoc (inquit) secundum fidem Catholicam credimus quod, accepta per Baptismum gratiam, omnes Baptizati (Christo auxiliante & cooperante) que ad salutem pertinent possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Ergo oportet fideliter laborare, & non sufficit qualisunque labor.

188. Quid censetur homo habere in sua potestate ex D. Aug.

Sed quis hoc neleat? Num inde bene inferatur: ergo, qui non laborat fideliter, non potest fideliter laborare? Imò potius oppositum sequitur ex d. verbis, scilicet: Ergo habet potentiam laborandi fideliter. Hoc quisque (auditis Augustinum lib. de Spir. & lit. c. 31.) in potestate habere dicitur, quod, si vult facit; si non vult, non facit. Qui enim (inquit Aug. lib. 2. de Act. cum Fel. c. 5.) servare legem non vult, in potestate ejus est, si velit. Et cap. 4. sic ait. Habet unusquisque in voluntate aut eligere, quia bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere, quia mala. & esse arbor mala (dicente Domino Matth. 12. v. 33.) aut facere arbor bonam, & fructum ejus bonum; aut facere arbor malam, & fructum ejus malum. Cum ergo dicat, aut hoc facite, aut illud facite, potest atem indicat, non naturam.

189. Si homo censes in potestate, quod mutare in melius voluntatem est, non potest illud, ostendit esse in potestate, quod facerent, ipse securus & certus in se tanquam Deus. Et quia, si bonum eligerent, primum ejus acciperent, si malum eligerent, panam ejus sentirent. Si ergo natura suā, & non voluntate faciunt, id est (juxta Aug. lib. de duabus animab. c. 12.) si libero ad faciendum, & non faciendum motu animi carent, neque, si bonum eligerent, primum ejus acciperent; neque, si malum eligerent, panam ejus sentirent. Quod non est (teste Aug. lib. 1. R. tract. c. 22.) contra gratiam Dei, quam predicamus. In potestate, quippe hominis est mutare in melius voluntatem: sed illa potestas nulla est, nisi a Deo detur, de quo dictum est (Joan. 1. v. 12.) Dedit ei potestatem filios Dei fieri. Nam (ut eod. lib. cap. 10 ait) Verum est, omnino omnes homines posse (se ad ad Dei præcepta implenda convertere) si velint, sed preparatur voluntas a Domino (per gratiam prævenientem) & tantum augetur munere Charitatis (id est, gratia efficac) ut possint, & impliant. Sic ego intelligo D. Aug. salvo meliori.

190. Probatur liberum arbitrium ex Script. uti & gratia. S. Aug.

Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi; quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine intermissione. Ecce aperiissimum videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium, & gratiam Dei. Cavendum enim est, ne divina testimonia,

Qua (juxta D. Aug. lib. de Grat. & lib. arbitrii, c. 4. in principi) sine dubitatione sunt plurimi, in defensione liberi arbitrii sic intelligantur, ut ad viam piam & bonam conversationem, cui meritis arena debetur, adjutorio & gratia Dei locis non relinquatur.

Ideoque bene dixit S. Prosp. lib. 2. de Voc. Gent. c. 12. Multu, qui iam iudicis ratione sunt, idem liberum esse discedere (a Deo) ut non possit, cestisse sit premium. & ut, quod non potest, nisi corporis spiritu Dei, fieri, eorum meritis deponit, quod potius voluntate non fieri. Quia voluntas in malis actionibus sola esse potest, in bonis autem sicut se non potest. Quis jam non clare intueretur, dicta verba Concil. Arau. Si fideliter laborare voluntate nostram sententiam potius confirmare, quoniam non infirmare? Nonne potestas obseruandi mandata recte colligi, ut ex hisce verbis Ecclesiastico 13. 15. & seqq. Adjecta mandata & præcepta sua. Si voluntas mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aqua & ignem, ad quod voluntas porrige manum tuam? Ergo conculciter ex verbis d. Concilii: Si voluntas laborare voluerint, recte colliguntur: omnes baptizatos habere potentiam mediata vel immediatam fideliter laborandi; & per consequentem potentiam obseruandi mandata Dei, hoc autem, & non aliud, nos docemus.

Non possum (inquit Aug. lib. 3. de liber. arbitrii, c. 3.) aliud sentire esse in potestate nostra, nisi quoniam (hoc est, si, aut, quia) volumus fames, & cum nolumus, non facimus. Si enim (ut loquuntur idem S. Döct. lib. 5. de Civit. c. 10) neque nostra illa dicenda est, quae non est in nostra potestate, sed, eriamus nolumus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis: in infinitum est voluntates nostras, quoniam recte, vel perperam vivitur, sub tali necessitate in esse. Multa enim facimus, quae si nolumus, non sicut que faceremus. Quod primus pertinet ipsum vellet, si volumus, est, si nolumus, non est. Non enim vellet, si nolumus. Si autem illa definitur esse necessaria, secundum quam dicimus, neesse esse, ut ita sit aliqui, vel ita fiat, ne scio cur eam timeamus, ne nobis libet autem auferat voluntatis. Neque enim & vitam Dei, & præsenciam Dei sub necessitate ponimus, si facimus, neesse esse Deum semper vivere, & contine scire.

Aliud simile ibidem afferit dicens: Sicut cum dicimus, necessè est esse, ut, cum volumus, libet velimus arbitrio: & verum procul dubio dicimus, & non idem ipsum liberum arbitrium necessari subsumus, quia admitit libertatem. Ut quid ita? Quippe est necessitas consequens, simili est. Quia (ut loquitur D. Añsel. lib. de Concord. c. 3) deficit de libera voluntate: potest namque non vellet, non requiri velit, quia libera est; & cum vult, non potest non velle; sed eam velle necesse est, quoniam impossibile illi est, idipsum simul velle, & non velle. Atque hoc sat pro explicatione Concil. Arau.

Tantum addo, quod lego eod. cap. 25. Hoc (aliis, hæc) Deo propitiante & predicare arbitrium & credere, quod per peccatum primi hominis ita inflatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut non nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod non

bonum est, posse, nisi cum gratia misericordia divina præveneatur. Vel, ut Alii legunt: Nisi gratia cum misericordia divina præveneatur. Et aliquibus inter politis: Hoc etiam salubriter profitemur, quod in omni opere bono non nos incipimus, & possemus pro Dei misericordiam adjuvamur; sed ipse nobis nullus precedentibus bonis meritis, & amorem sui prius inspirat, ut & Baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum cum ipsis adiutorio, ea, qua sibi sunt placita, implere possumus, & implamus. Itaque sine adiutorio Dei soli liberum arbitrium non posse fideliter laborare, ingenuè fatemur.

Nec aliud intendit D. Aug. toto lib. de Naturæ & grat. probare contra Pelagium. Hinc cap. 44. in fine sic ait: Quid enim dici brevius potius & verius, quam posibilitatem non peccandi, quantumque est, vel erit in homine, non nisi Deo dante reparari? Hoc & nos dicimus, jungamus dexteræ. Et cap. 62. Beatus (inquit) Hilarius, eis verba hæc posuit (Pelagius) Non enim nisi spiritu perfecti, & immortalitate mutati, quod sois mundis corde dispositum est, hoc quod in Deo est immortale cernemus: quid dixerit contra id, quod dicimus, vel quid illum adjuvet, nescio, nisi quia posse esse hominem mundo corde teatius est? Quod quis negat? Sed gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, non solum arbitrii libertate. Ac in fine ejusdem cap. lego hæc verba: Pro gratia Christi dabo, sine qua nemo iustificatur, tanquam sufficiente natura libero arbitrio. Imo ipse (Christus) pro clamat, ei credat dicens (Joan. 15. v. 5.) Sine me nihil poteris facere.

195. Ex quibus manifestum est, D. Aug. non impugnare, vel damnare Catholicos, qui credunt possibilis esse mandata, etiam his, qui illa transformantur, sed hereticos Pelagianos, qui afflent, illam possibiliter provenire ex sola arbitrii libertate, ex sufficiente naturæ libero arbitrio, ex eadem potestate, quam potuit homo vivi, quod sine dubio potuit sine gratia præveniente & cooperante.

197. Audite Doctorem Seraphicum S. Bonaventuram 2. dist. 28. in Exposit. textus dub. 3. ubi queritur pro quanto verbum illud habeat veritatem, quod nullus peccat in eo, quod non potest facere vel vitare, & responder sub hac formula verborum: Diendum, quod posse quid facere vel vitare duplenter aliquis potest attribui. Vno modo dicitur aliquis aliquid posse, quia per seipsum, sine aliquo alieno suffragio, potest illud, sicut aliquis potest comedere, quando est sanus, & habet cibum. Alio modo dicitur aliquis aliquid posse, non solum, quia potest illud per se, & in se, sed quia potest cum alio, qui sibi præstet est; & hoc modo accipiendo posse, omne quod Deus præcipit in nostra potestate est; quia ipse, qui præcipit, præstet est prædere gratiam adiuvantem, per quam possumus perficere.

198. Primo modo accipiendo posse, non omne quod præcipit est in nostra potestate; non tamen ex hoc excusat in aliquis; sicut si præciperet Dominus servo, quod daret sibi ad bibendum, & ipse non haberet aquam, si posset eam acquirere, non excusaretur; sic & in proprio intelligendum est. Accipiendo autem posse,

sive aliquis posse in se, sive per divinum auxilium, intelligit Aug. & hoc insinuat ejus verbum: Numquid quis peccat in eo, quod nullo modo evitare potest? Et sic intellexit etiam Hieronymus, S. Hieronymum dixit, illum esse anathema, qui dicit, Deum nymus, præcepisse impossibile. Pelagius autem accepit primo modo; & ideo erravit, & plus attribuit libero arbitrio, quam posse. Huculque Doctorem Seraphicum: Igitur qui afferunt, gratiam fore necessariam, non damnantur a S. Aug. Neque deprimunt gratiam, & extollunt liberum arbitrium; sed potius amplificant gratiam, cauantes, hominem saltem sufficientem habere, etiam quando mandatum transgreditur, cum tamen alii eam tunc negent.

Si inferas: ergo gratia saltem sufficiens necessaria est ad peccandum, in modo completata efficiet libertatis requisitus ad demeritorie peccandum ingreditur auxilium gratiae, tanquam pars illius constitutiva. Respondeo: non magis quam lex & legis notitia sit necessaria ad peccandum, aut completatam efficiat liberratis ingreditur: nam etiam ubi non est lex aut legis notitia, non est transgressio. Porro sine gratia non est transgressio voluntaria seu libera, quia bonum oppositum est impossibile. Non ergo datur gratia ad peccandum: neque lex possita est, ut homo eam transgrediatur, sed potius ad bonum operandum: attamen quia & lege & gratia abutitur homo, idcirco imputatur ei & gratia & lex in peccatum, juxta illud D. Bern. D. Berg. Serm. 1. in Pentecosten: Multi moventur, ut bene nardus faciant; sed minimè sciunt, quid agendum sit nisi ad- sit denuo gratia Spiritus sancti, ut quam inspirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Sed quid? Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi gratia. Ergo supponit D. Bern. quod possit quis moveri ad bonum, & sciens bonum per gratiam Spiritus sancti, & tamen non facere; quod non est aliud, quam habere gratia sufficientem, & non habere efficacem.

Nunquam legitur, quod ait Dominus in Evangelio Lue. 12. v. 47. Servus, qui nescit voluntatem Domini sui (ita legit D. Aug. statim citandus) & facit digna plagi, vapalabit pauca: servus autem, qui sit voluntatem Domini sui, & facit digna plagi, vapalabit multa? Ecco (ut oritur S. Aug. de Grat. & libe. arbitr. c. 3.) ubi ostendit gravius peccare hominem scientem, quam nescientem. (Num ideo illa scientia mala?) Nec tamen ideo confundendum est ad ignorantia tenebras, ut in eis quisque requiratur excusationem. Aliud est enim nescisse, aliud scire noluisse. Voluntas quippe in eo arguitur, de quo dicitur (Psal. 35. v. 4.) Noluit intelligere, ut bene ageret.

Sed illa ignorantia, qua non est eorum, qui scire volunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut semper igne non ardeat; si propterea non creditur, quia non audivit omnino peccato. S. Aug. quod crederet, sed fortasse ut mitius ardeat; non enim sine causa dictum est: (Psal. 78. v. 6.) Effunde iram tuam in Gentes, qua te non noverunt. Quid miramini? Nonne Apost. Rom. 2. v. 12. dicit: Quicunque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt? Et

K quæm-

quamvis (auditio Aug. Epist. 105.) se ipsi excusare videantur, non admittit hanc excusationem, qui se fecisse hominem rectum, eique obedientia dedisse praeceptum, nec nisi ejus, quo male usus est, libero voluntatis arbitrio, etiam quod transiret in posterios manasse peccatum.

202.
Non damnantur, qui non peccaverunt, in quo ante propria in singulis quibusque peccata omnes communiter peccaverunt. Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propria voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat quia ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem, qui non potuerunt, pena peccati. Ergo in utsique non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. Nam (ut ibidem notat) si excusatio illa iusta est, non inde iam gratia, sed iustitia liberaret. Cum vero non liberat nisi gratia, nihil iustum invenit in eo, quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem suam, si bac iusta est, quisquis eā uitetur, merito, non gratiam liberatur.

203.
Aliqua ignorantia potest esse pena peccati, quia rationem non sit peccatum.

Gratia meritorum sufficientem non est monstrum.

204.
Opponuntur aliqua loca D. Aug. Primus.

Secundus.

205.

Neque enim damnantur, qui non peccaverunt, quandoquidem illud ex uno in omnes pertransit, in quo ante propria in singulis quibusque peccata omnes communiter peccaverunt. Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propria voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat quia ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem, qui non potuerunt, pena peccati. Ergo in utsique non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. Nam (ut ibidem notat) si excusatio illa iusta est, non inde iam gratia, sed iustitia liberaret. Cum vero non liberat nisi gratia, nihil iustum invenit in eo, quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem suam, si bac iusta est, quisquis eā uitetur, merito, non gratiam liberatur.

Hæc laius ex Aug. ut ostendam, male ex hoc loco probari, ignorantia invincibilem juris naturæ non excusat à peccato, scilicet personali. Nā hi, qui non potuerunt intelligere, iuste damnantur propter reatum originis, ad quem contrahendum nulla requiritur scientia, ut manifestum est, scilicet ad contrahendum peccatum personale. Liquidò etiam constat ex hoc loco, aliquam ignorantiam posse esse penam peccati, quæ tamen non sit peccatum. Jam rursus interrogos: num, quia scientia aggravat peccatum, imò necessaria est ad peccandum personaliter, idcirco mala est? Quis audeat affirmare? Quo ergo fundamento nonnulli gratiam merè sufficientem appellant monstrum potius gratiam, quæ medicinam? An fortè, quia eā absente homo non peccaret, eā autem præsente infallibiliter peccat? Nonne idem dici posset de scientia? Imò sit gratia, data primis parentibus & Angelis peccantibus, dicenda suisset monstrum. Et enim, absente adjutorio sine quo non, sine culpa cecidissent, eo autem præsente transgrediendo mandatum infallibiliter peccabant. Vera itaque & medicinalis est hujusmodi gratia, quantum est de se; quod vero non medetur, oritur ex defectu voluntatis, quæ gratiam Dei in vacuum recipit.

Sed, dicit aliquis: S. Aug. lib. de Natur. & grat. c. 42. ait: Neque de ipsa possibiliitate (non peccandi) contendit, cum, sanata & adjutata voluntate, possibilis ipsa finalis cum effectu in sanctis proveniat, dum charitas Dei quantum plenissime natura nostra sana atque purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Et lib. 1. de Grat. Christi c. 13. Qui novit quidem fieri debet, & non facit, nondum à Deo didicis secundum gratiam, sed secundum legem, non secundum spiritum, sed secundum literam. Quamvis multi, quod imperat lex, facere videantur timore penæ, non amore iustitia.

Item cap. 14. si, inquit, sicut veritas loquitur:

Omnis qui didicit venit, quisquis non venit, profecto nec didicit. Quis autem non videat, & venit, quemquam, & non venire libero arbitrio. Sed beatus arbitrium potest esse solum, si non venit, non potest autem nisi adjutum esse, si venit. Et sic adjutum non potest, quid facientum sit sciatur, sed quod ceteris etiam faciat. Ac per hoc, quando Deus docet non per legem literam, sed per spiritus gratiam, ita docet, ut quid quisque didicerit, non tantum cognoscendo videtur, sed etiam volendo appetat, agendoque perficiat. Et ipsa divino docendo modo etiam ipsa voluntas, & ipsa ratio, non sola volendi & operandi naturalis possibilis adjuvatur. Si enim solum posse nostrum hanc gratiam juvaretur, ita diceret Dominus: Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, potest venire ad me. Non autem ita dixit; sed Omnis, inquit, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.

Venire posse in natura posuit Pelagius, vel etiam, ut modò dicere cepit, in gratia, qualibet in sentiat, quæ ipsa, ut dicit, possibilis adjuvatur, venire autem jam in voluntate & opere est. Non enim autem consequens, ut, qui potest venire, etiam venit, nisi id voluerit aitque fecerit. Sed omnis qui didicit à Patre, non solum potest venire, sed venit; ubi jam possibilis profectus, & voluntatis effectus, & actionis effectus est. Hucusque D. Aug. Nunquid contrarius nobis? Non puto. Docet ibi hominem, bus sanctis & praedestinatis non tantum dat gratiam sufficientem, sive possibiliterem bene & agendi, sed etiam gratiam efficacem, sive voluntatis effectum, & actionis effectum, ut suo loco videbimus, & omnes admittuntur. Cetero, quia nos posse ponimus in natura, aut in gratia, quæ admisit Pelagius? Falleris toto celo: sed in veritate interna gratia voluntatis, sive qua non solum nihil boni facimus, sed nequidem facere possimus, teste Concil. Arauf. 2. c. 7. Sequentur tenore.

Si quis per natura vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ eternæ, cogitare ut expedit, aut eligere, sive salutari, id est, Evangelica prædicatio, & consilientem possit confirmat, ab ipse illuminatione & inspiratione spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in consilientio & credendo veritatem. Et in Evangelio dicens: Sine me nihil potest facere. Et illud Apostoli (2. Cor. 3. v. 5.) Non quod idoneus sumus cogitare aliquid à nobis, sed sufficiētia nostra ex Deo est. Ita Concil. Ubil. qui videretur de possibiliitate credendi, ut diligenter ab ipso actu fidei, de quo agit cap. 6. Igitur locus iste D. Aug. non opponitur nobis, doctrinæ, sed potius ei sicut, ut superius adiunctorum notavi: nam ibi expresse distinguit inter possibilis profectus, & voluntatis effectum, & actionis effectum: quidnam ergo queat aliquis habere possibiliterem proximam ad observandum mandata divina, quamvis in effectu ea non observet? Quamquam, ut verum fatear S. Aug. Etum locum Joan. 6. v. 45. Omnis qui audiuit & intelligit, & merito, de gratia efficaci.

De qua etiam loquitur lib. de Grat. & lib. arbitrii. c. 16. ibi: Certum est nos facere, cum facimus, sed ille facit, ut faciamus, prabendo vires efficacissimas, voluntati. Nam (teste eod. Doct. lib. de Prædict. 55)

SS. c. 8.) *Gratia* (scilicet efficax) *qua* occulte humanis cordibus divinā largitate tribuitur, à nullo davo corde refluitur; idē quippe tribuitur, ut cordis caritatis primitus asperatur. *Sicque* (ut loquitur Epif. 107.) *agit sensum*, ut legi & doctrina accommodet assensum.

209. Aque de eadem gratia intellige, quod habet lib. de Corrept. & grat. cap. 2. in principio: *Intendenda est enim gratia Dei per Iesum Christum Domum nostrum*, quā solā homines liberant à mali, & fine qua nullum profrus sive cogitando, sive volendo & amando, sive agendo faciunt bonum, non solum ut monstrante ipsā, quid faciendum sit sciant; nūc etiam ut praestante ipsa, faciant cum dilectione, quod faciunt. Quod est proprium munus gratiae efficacis. Et aliquibus interpositis ita scribit: *Nos itaque fallunt, qui dicunt: Ut quid nobis prædicatur atque præcipitur, ut declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc nos non agimus; sed id velle & operari Deus operatur in nobis?* sed patiūs intelligent, si filii Dei sunt, patiūs Dei agi, ut quod agendum est, agant, & cum egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant: agunt enim ut agant, non ut ipsi nihil agant. Itaque agi & ageris (inquit Aug. Ser. 13. de Verb. Apost. c. 11.) & tunc bene agis, si a bono agaris: *spiritu mentis Dei*, qui te agit, agenibus adiutor est. Et quomodo adiutor? *Eos* (air Epif. 107.) ad seipsum omnipotissimā facilitate convertens, ac volentes ex nobiliter faciens.

210. Nam *Quā tam impie despiciunt* utor verbis Aug. (in pref. Enchir. c. 98.) *ut dicat*, *Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere*? *Hoc* nisi credamus (inquit ibid. c. 96.) *periclitatur ipsum nostra fidei confessio* in iunctu, quā nos in Deum Patrem omnipotentem credere confitemur. *Hinc Quando* rogavit (Christus) *ne fides* (Petri) *desiceret*, *quid aliud rogaris* (interrogat S. Aug. de Corrept. & grat. c. 8.) *nisi ut haberet in fide liberissimam, fortissimam, invictissimam, per everantissimam voluntatem?* *Ecce quamadmodum secundum gratiam Dei*, non contra eam, libertas defenditur voluntatis. *Voluntas* quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem, & ut perseveret delectabiliter perpetuat, & insuperabilem fortitudinem.

211. *Porro* (auditio rursum Augustinum Enchir. cap. 32.) *Si nullus Christianus dicere audebit: non misericordis est Dei, sed volentis est hominis, ne Apostolo apertissime contradic: restat, ut propterea respondeat diuina intelligatur* (Rom. 9. v. 16.) Non voluntis, nec eurentis, sed miterentis est Dei, ut taliter Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & preparat adiuvandam, & adiuvat preparatam, ut non solum possit bonum agere, sed ut, quod potest agere, agat. *Quando autem homines non agunt, tunc omnino non faciendo, sive non ex charitate faciendo*, *Orent* (inquit Aug. sup. de Corrept. & grat. c. 2. in fine) *ut quod non habent, accipiant*. *Quid enim habebunt, quod non accipiunt?* *Ait* quippe Apost. 1. Cor. 4. v. 7. *Quis nimis te discernit?* *Quid autem habes, quod non accipisti?*

Tomus II.

Et ecce pervenimus ad alteram objectionem

Adversariorum, causantium ex nostra doctrina

212. *An sequitur, hominē scipium discernere contra istud dictum Apostoli. Nam, inquit, sint duo iusti, quorum alter velit, alter non velit, cum ambo pariter possint velle, aut non velle, & in ambobus sit una & aequalis gratia, non videtur discerniculum peti posse, nisi ex arbitrio creaturae, iuxta illud D. Aug. 12. de Civit. c. 6. Si aliqui duo, aequaliter affecti animo & corpore, videant unius corporis pulchritudinem, quā visu unius eorum ad illicitē fruendum moveatur; alter in voluntate pudica stabilis perseveret, quid putamus esse causa, ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala, quam illa res fecit, in qua facta est? Et post pauca: *Quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate desiceret?* Vnde nisi propriā voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & anima affectio, amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo; ambobus pariter instans occulta tentatio?*

Quod si verum est, consequenter homo eligit Deum, & non hominem Deus, contra illud Christi Joan. 15. v. 16. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Adeoque perperam Apost. ad Rom. 11. v. 33. erupit in has admirantis voces: *O altitudo divitiarum &c.*

Verum ad hoc suprà adhuc respondimus, videlicet Apostolum non erupisse in has voces, quia putaret liberum arbitrium non concurrere cum gratia Dei ad sui discretionem, sive quia putaret liberum arbitrium non posse resistere interiori gratiae Dei; sed quod omnino absconditum sit a cogitatione humana, cur Deus, cum posset utrique dare gratiam efficacem, id est, talē, quæ infallibiliter moveret voluntatem, uni tamen det, & alteri neget. *Vel* (ut utar verbis D. Aug. de Spir. & lit. c. 34.) *Cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non ita, Illum sic vocet Deus, Quomodo (ut loquitur idem Sanctus lib. 1. ad Simplic. q. 2.) scit ei congreuere, ut vocante non respuat, istum autem non sic, rametis utrumque posset sic vocare. Hæc est profunditas, quam ne ipse quidem Aug. potuit ferunt, sed exclamavit cum Apostolo, ut alibi vidimus: *O altitudo divitiarum &c. & Nunquid iniquitas apud Deum?**

Unde (quod bene notandum est) Aug. d. cap. 6. non dicit simpliciter & absolutè, nihil aliud esse, nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate desiceret; sed nihil aliud apparet: nam, ut sup. dixi ex Aug. lib. de Prædict. SS. gratia efficax occulte humanis cordibus divinā largitate tribuitur, ita ut eam non cognoscamus, nisi ex ipsa voluntate, quæ ei infallibiliter connectitur. *Rogas: quomodo ergo in utroque eadem corporis & animæ affectio, si in obiectione uno fuerit gratia efficax*, in alio tantum sufficiens? Dicent Aliqui has gratias non differre nisi connotato, atque adeo esse eadem affectionem entitativę. Alii respondent: Aug. intelligi posse de eadem constitutione seu affectione naturali, vel si de supernaturali, quod interpretari debet, tantum loqui de auxilio sufficienti, sive de eadem affectione in actu pri-

213. *Quare Apostoli emperit in has voces: O altitudo &c.*

Expenditur verbis S. Aug.

Occurruntur in obiectione.

mo: nam gratia efficax pertinet potius, ut ipsis
videtur, ad actum secundum, qui ei, ut statim
dixi, infallibiliter connectitur. Cur autem hanc
gratiam uni det, & non alteri, O altitudo.

215.
Alio obje-
ctio.

Solutor.

216.
Evasio.

Occluditur.

217.

Script. Io-
n. 6. Né-
mo potest
venire &
intelligitur
do ait.

218.

Iustus non
omni mo-
mento, quo
tentatur,
habet gra-
tiam, quā
vincat ten-
tationem.
S. Aug.

Habet quā
possit vin-
cere.

219.

Contra: hæc altitudo non magis spectat ad
hominem lapsum, quām integrum: nam (teste
Aug. lib. 14. de Civit. c. 27.) Quis audet crede-
re aut dicere, ut neque Angelus, neque homo eade-
ret, in Dei potestate non fuisse? Cur ergo unum
Angelum à lapu præservaverit; alium vero
non, nunquid altitudo? Planè. Sed nunquid
Apostolus ulli significat, illam altitudinem
solum spēcere ad hominem lapsum? Non ar-
bitror, tametsi de illo dumtaxat ibi loquatur.

Alii clamant, sed noli eos audire. Et quid
clamant? In mysteriis divinis electionis nos
non solum miramus, cur ille consentiat, iste
dissentiat; sed etiam illud in primis, cur ille
consentire possit, iste non possit, juxta illud
Christi Joan. 6. v. 44. Nemo potest venire ad me,
nisi Pater meus, qui misit me, traxerit eum. Cur
autem Pater sic trahat unum, ut possit venire,
alium vero non sic, nonne & hoc altum est?
Respondeo: Augustinum non mirari, cur illi
ita suadeatur, ut possit credere, alii non ita: sed,
ut patet ex verbis ejus sup. relatis: Cur illi ita
suadeatur, ut persuadeatur, id est, ut credat; alii
autem non.

Ad diçtam Scripturam dico: per possibili-
tem intelligi ipsum actum, ut colligitur ex præ-
cedentibus: nam v. 37. dicit Christus: Omne,
quod dat mihi Pater, ad me venit, & eum, qui venit
ad me, non ejiciam foras. Quando ergo v. 44. ait:
Nemo potest venire ad me &c., idem est acti dice-
ret: Nemo venit ad me &c. Unde subditur v.
45. Omnis qui auditivit à Patre, & adivicit venit ad me. Omnes; quod etiam ipsa possibilis sit
à Patre, scilicet per gratiam sufficientem, quæ
est vera interna gratia voluntatis per Christum
Jesum Dominum nostrum.

Sed nunquid ipso momento, quo tentatur
justus, perpetuò habet ad manum opem, si velit,
divinam, quā tentationem vineat? Responde-
tur negativè; sed benè quā possit vincere; alius
non peccaret tentationi cedendo, dicente D.
Aug. lib. 3. de Libe. arbitr. c. 18. Hoc brevissi-
mum tene: quacumque ista causa est voluntatis, si
non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur: si autem
potest, non ei cedatur, & non peccabitur. Ast nun-
quid potest? Procul dubio, reponit quispiam,
si velit & conetur secundum præsentes, quas
habet vires, velit, inquam, & conetur sicut
oportet, juxta supradicta ex Aug. de Natur. &
grat. c. 17. jam autem non omnis justus, ut
docte experientia, conatur aut sicut oportet;
ergo neque potest conari aut velle; fac-
ret enim si posset; non ergo potest, cum non
faciat.

Verum quis non videt, hæc peti principium?
Hoc enim est quod quæritur; an homo possit
aliquid facere potentiam proximam & antecedente,
quod non facit, sive quod non potest facere
potentiam consequente. Fator itaque, homines
non semper velle & conari, sicut oportet, &

ideo non semper obtinere gratiam efficacem;
vel etiam sufficientem proximam; verum tunc
non conantur secundum præsentes, quas hic
bent vires; nam possent conari & velle ut oportet,
& ex defecitu voluntatis, non gratia, pro-
venit, quod non faciant. Deinde non di-
cunt, quod qui conatur secundum præsentes,
quas habet vires, semper adimpleret præcepta;
sed quod possit implere proxime vel remoto, re-
rando scilicet pro ulteriori gratia, quæ proxime
potest. Purus quippe possibiliterit etiam pro-
ximam multiores separari ab ipso actus, possi-
bilitatem, inquam, antecedentem; nam con-
quens nunquam separatur: supposito etenim
quod actus sit, impossibile est, eum non esse,
ut patet ex alibi dicitur, & adhuc patebit ex in-
fir dicendis.

Cæterum juxta hæc dicta intelligi debet, quod
ait S. Aug. lib. 2. de Peccat. merit. c. 19. in fine
Nec ideo tamen in iisdem virtutib; nobis permane-
dum esse existimemus; sed adversus ipsam maxime superbia,
propter quam in eis humiliamur, & nos
vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardenter;
sicut intelligentes, & quod sic conamus, & quod
deprecamur, anno illius nos habemus: ut in omnibus
ad nos resipientes, sed sursum cor habentes, Domini
Deo nostro gratias agamus, & cum gloriamus in illo
gloriemur. Consimiliter loqui ut lib. de Domo
perlever. c. 23. ibi: Non oraret Ecclesia, ut daret
infidelibus fides, nisi Deum crederet & a耶sus & aliis
versas hominib; se convertere voluntates nasci-
Ecclesia, ut perseveraret in fide Christi, non des-
erta vel victa tentationibus mundi, nisi credere Domini
num sic in potestate habere cor nostrum, ut bonum
quod non tenemus nisi propriæ voluntate, non tem-
teneamus, nisi ipse in nobis operetur & velle.

Nam si hoc ab ipso quidem poterit Ecclesia; sed si
seipso sibi datur patet, non veras sed perfumarias
rationes habet, quod ab sit a nobis. Quis enim vult
ter gemas defidens accipere, quod orat a Domini, si
si hoc à seipso se sumere existime? Praeterea quia
nam quid oremus sicut oportet uellemus, sed
ipse Spiritus, aīl. Apol. (Rom. 8. v. 26.) inter-
pellat pro nobis gemitis inenarrabilibus.
Quia enim scrutatur corda, scit, quid sapiat, quia
quia secundum Deum interpellat pro sanctis. Quia
est, ipse Spiritus interpellat, nisi interpellat
cit gemitis inenarrabilibus, sed veracibus, quia
veritas est spiritus? Hucusque D. Aug.

Et sexta similia possent affiri; sed nihil
probant contra nostram Conclusionem, ut con-
siderant palam est: loquitur enim S. Doctor de
gratia efficaci, quæ non solum dat posse, sed et
iam velle & agere. Conclusion autem nostra in-
telligitur de gratia sufficienti, quæ ne Iudeis
quidem defuit, ut probatur ex Act. 7. v. 51. Iudei
semper spiritui sancto resiliunt. Et Iacob 5. v. 14.
Quid est, quod debui ultra facere virtus mea, &
non feci? An quod expectavi, ut facerem usus, &
fecit labruscas?

Porrò quomodo poterat expectare uerum
norum operum, si non dederat eis interna grati-
am voluntatis sufficientem ad eas proferendas?
Aut quæ ratione recte objurgantur Iudei?

refusabant Spiritui sancto, si non habebant auxilium sufficiens ad non resistendum? Si non inspirabantur a Spiritu sancto inspirationes bonae ac desideria?

Etenus (inquit Adversarii) refusabant Spiritui sancto, quatenus ejus doctrinæ foris inobstanti, & in scripturis loquenti resistiterunt. Sed contra: ex hoc solo, nisi cor tangatur (inquit Herinx Episc. 2. part. disp. 1. de Grat. n. 17. prioris editionis) Spiritus sanctus in audiente nihil operatur; ubi autem nihil operatur, ei nec resistit, nec obeditur. Deinde: loquitur de resistencia ex duritate cordis oriunda; haec autem duritas circa ea primaria versatur, quibus ipsum cor moveret & afficeret, ejusmodi sunt inter nos vocations Spiritus sancti. Ita illustrissimus Irenæus.

Audite nunc D. Aug. de Prædict. SS. c. 16. in principio: Vocat Deus Prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membrum prædestinati, unici filii sui, non ea vocatio, quæ vocati sunt, qui noluerunt niter ad nuptias; illa quippe vocatio & Iudei vocatio, tamen, quibus Christus crucifixus scandalum est, & Gentes, quibus Christus crucifixus scandalum est. Ubi expressè distinguit vocacionem prædestinacionum, quæ est gratia efficax, ut ex Sect. sequenti clarius apparebit, a vocacione Iudeorum, quæ respectu multorum solum sufficiens fuit, qui potuerunt venire ad nuptias, sed noluerunt.

Quod ergo de Iudeis dicitur Joan. 12. v. 39. Propterea non poterunt credere, quia iterum dixit Iisaias (cap. 6.) Excavatis oculos eorum, intellige de impossibilitate consequenti: nam sequitur: si non videant oculi (non dicitur, ut nequeant videre) & non intelligent corde, & convertantur, & faciem eis. Hinc March. 13. Christus ait dilectis suis v. 13. Ideo in parabolis loquuntur eis (Iudeis) qui videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia Iudei dicens: Auditu audieris, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis. In crassatum est enim cor populi Iudeorum & auribus graviter audierunt, & oculos suis clauserunt, ne quando videant oculi, & auribus audiant, & corde intelligent, convertantur, & faciem eis. Porro quis non viderit, si tamen habeat oculos apertos ad videndum, hic Iudeus non negari possibiliteret ad credendum, sed dumtaxat ipsum actum fidei.

Confirmatur ex Joanne 12. v. 37. Cum autem tanta signa seceris (Iesus) coram eis (Iudeis) non credabant in eum (ergo non poterant credere, negatur Consequens) ut sermo Iisaiæ Propheta interpretetur: Domine quis creditur audiui nostro? Ergo quod sequitur: Propterea non poterant credere, intelligendum est, nolabant credere, juxta illud D. Aug. tract. 53. in Joan. Quarè autem non poterant (credere) si à me queratur, si dò respondeo, quia nolabant. Et idcirco verò peccaverunt peccato infidelitatis, dicente Christo Joan. 15. v. 22. Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent (seculerit infidelitatis) nunc autem excusationem non habent de peccato suo.

127. Stabilita possibilitas mandatorum servandorum excludit peccandi necessitatem à Manichæo.

chæs assertam. Hi statuebant duas in homine animas, bonam unam, malam alteram. Inter has statuebant acrem luctam, in qua persæpe caro superior evadat, animamque tanta necessitate ad peccandum abripiat, ut reluctari non possit. Hoc nos dicimus (ajebat Fortunatus apud Aug. disp. 2. cont. Fortun.) quod à contraria natura anima cogatur delinquare. Coactio hæc secundum ipsos non excludebat consentiendum voluntatis.

Fateris, ait S. Aug. cont. Secundin. c. 18. eam naturam, quam bonam esse dicas, mala consentiendo malè facere: hoc est voluntatis peccare. Igitur mala anima cogit bonam ad peccatum tam efficaciter persuadendo, ut bona superare nequeat, sed simplici necessitate constringatur.

Hanc Manichæorum hæresim multis libris impugnat S. Aug. id concludere intendens,

228. 2. Aug. 2. Aug.

quod tollat libertatem ad peccandum necessariam, &

hæc expu-

gnat. 11. peccatum dicitur: Voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia retinet, & unde liberum est abstinere. Mox addit: Neminem vituperatione supplicio dignum, qui aut id velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest. Clariu. c. 12. ubi cum statuisset, convenire sibi cum Manichæis: Animas aliquas divina lege iudicioque damnari: probat malam non posse damnari: Quia

peccati reum tenere quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit; summa iniquitas est & insaniam. Quamobrem illa anima quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, id est, si libero ad faciendum & ad non faciendum motu animi carent, si denique abstinenti ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato earum tenere non possumus. Tum pergit: Relinquitur, ut quoniam concedunt esse peccata, non inventant, quibus ea tribuant, nisi bono generi animarum: peccant tamen (ex Manichæorum sententia) etenim mali commixtione coguntur.

Hoc mox refellit: Si ita coguntur, ut resistendi potestas nulla sit, non peccant. Nec distinguit inter naturam integrum & lapsam. Et quæ generaliter loquitur disp. 1. contra Fortun. Quaro ab te, secundum eam lectionem, qua lecta est, quomodo habemus peccata, si natura contraria cogit nos facere, quod facimus: qui enim cogit necesse aliquid facere, non peccat. Ibidem inducit animam damnatam, ita de Deo conquerentem: Quid enim peccavimus? quid commeruimus? quid me expulisti de regnis tuis, ut contra nescio quam gentem pugnarem? depressa sum, permixta sum, corrupta sum, defœta sum; non est mihi servatum liberum arbitrium. Tu nosti necessitatem, quæ pressa sum.

Manichæus quidam his respondit, ut refert Aug. 1. cont. Secund. c. 12. hæc formâ. Ponis... in Epistola, & dicit de anima, quod carnis permixtione ducatur ad peccatum, non propria voluntate. Ponit Re sponsionem Manichæi, atque ibi statim credo cum videbas si ita est, subveniendum esse ab omnipotente Deo pro suis omniis anima, nullamque omnino debere damnari, quoniam non voluntate peccaret, quo constituto, everteretur sententia, quam Manichæus de suppliciis animarum, etiam de lucis parte venientium, terribiliter personas: Vigilantissime subiecisti dicens: at si, cum se ipsam cognoverit, consenserit mala, & non se armis contra

Solutio: eam-
dem.

contra inimicum, voluntate sua peccavit. Hanc responsione S. Aug. hoc dilemma refellit: anima bona vel cogitur ad eosensum ab alia natura, vel non. Si non, Quero igitur, inquit c. 19. unde habeat illam confessionem malam, nulla contraria cogente natura? Si autem cogitur consentire, ita ut non sit in eius potestate aliter facere, non ergo, ut dicebas, voluntate peccat, quando non voluntate consentit. . . . si autem cogitur, cedere potius, quam consentire dicenda est. Addit. quod habet l. 3. de lib. arb. c. 18. Reminiscere superiorum, que a nobis tam multa de peccato & voluntate libera dicta sunt. Sed si laboriosum est omnia mandare memoria, hoc brevissimum tene: quaeunque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei cedetur. Si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur. An forte fallit fallaciam? ergo caveat, non fallatur. An tanta fallacia est, ut omnino caveri non possit? Si ita est, nulla peccata sunt: nequidem in statu naturae lapsae, de quo quoque Augustinus agere patet, quia improbat facta ex ignorantia & concupiscentia. Vide supra Concl. 2.

Nec dicas: Aug. tantum vult, quod non tamen propriè sunt peccata, quam peccatum Adami, perfectè liberum; nam l. 1. de nupt. & Concup. c. 23. inquit: ipsa quidem concupiscentia jam non est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non consentitur, atque, ut ea perpetrent, à Regina mente membra non dantur: ut, si non sit, quod scriptum est (Exodi 20.) Non concupisces: siat saltem, quod alibi legitur (Ecclesi. 18.) Post concupiscentias tuas non eas. Ut autem doceat, quo sensu peccatum sit, subiungit: Vocatur peccatum, quia peccato facta est, cum jam in regeneratis non sit ipsa peccatum, nisi inopinata tantum. Quoties autem concupiscentia deliberatur est, peccatum quidem propriè dictum est, sed necessitas conjuncta inopinata tantum & moralis necessitas est, seu magna difficultas. Hic merito notabis, quod, dum Aug. quædam necessitate facta dicere peccata, tum ponit exemplum in Apostolo dicentes: Non quod volo bonum &c. Constat autem ex confirmatione Apostoli in gratia, post raptum signanter, peccatum seu malum hoc Apostoli non fuisse propriè peccatum: l. 1. Retract. c. 15. ait Aug. Poteat etiam putari falsa esse ista sententia, quia diximus, nusquam nisi in voluntate esse peccatum; quia dixit Apostolus (Rom. 7.) Si autem quod nolo, hoc facio, jam non ego operor illud, sed id, quod habitat in me peccatum. Hoc enim peccatum usque adeò non est in voluntate, ut dicat: quod nolo hoc facio. Quomodo ergo nusquam est, nisi in voluntate peccatum? Sed hoc peccatum, de quo sic locutus est Apostolus, id est peccatum vocatur, quia peccato factum est, & pena peccati est, quandoquidem hoc de concupiscentia carnis dicitur; quod aperit in consequentibus dicens, Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum, velle enim adjaet mihi, perficere autem bonum non.

232. Quæres eum ergo concupiscentia necessaria improbat & corrigenda judicatur? Quia vulnus peccato factum, & pena peccati est. Cur tamquam non potius, ait Aug. malum vocetur (concupiscentia) quod fateris esse frenandum? Cur quæsi fient dum, nisi ne noceat? Nisi ne ad illicita, quæ deficiunt, relaxetur? & utique desiderium mali malum est (penale non morale) etiam si ei non consentire. Procedit ergo concupiscentia à natura vitiata & vulnerata, non ab instituta: quæ si necessitaret ad peccandum peccato propriè dicto, hoc Deo potius, quam homini tribuendum esset & in hoc non esset Deus laudandus, ut laudandum aliter Aug. sed potius videtur eundem. Manichei, ut refert Aug. l. 1. Retract. c. 9. Negant ex libero voluntatis arbitrio mali injicinem duci, & Deum, si ita est, creator omnium naturarum culpandum esse contendunt. Ad hoc probandum dicebant, ignorantiam & concupiscentiam nobis inseri à natura. S. Aug. huc errore refutat in libris de lib. arb. hoc unum concludens, mali originem esse à libero arbitrio, neque tamen inde sequi: Deum non laudandum, sed culpandum, etiam dato gratis, quod ignorantia & concupiscentia esse pectora mordia hominis naturalia. Secundum utrumque sensum, ait l. de dono perleverantie c. 12. nra. Manichei, sive supplicia, sive primordia naturæ sunt ignorantia & difficultas, sine quibus nullus hominem nascitur. Laudandum Deum probat l. 3. de lib. arb. c. 20. quia anima facultatem habet, ut aljuvante Creatore seipsum excolat, & pio studio pia omnes acquirere & capere virtutes, per quas & i difficultate cruciante, & ab ignorantia & concupiscentia liberetur.

Ratio igitur laudandi Deum est gratia claritudo. Unde c. cod. 20. Etiam in ipsa ignorantia & difficultate liberam voluntatem petendi, quando & concurandi non abstinet, datus poterit, demonstratur quærentibus, pulsantibus apertus. Dirrar anteà eodem c. 20. Cato . . . venientibus tunc se animis hanc ignorantiam & difficultatem faci, que neque his, neque Creatori tamquam culpam tribuatur: dedit enim ille & facultatem bene regredi in laboriosis officiis, & viam fidei in omnibus cacciat. c. 22. Quod ergo ignorat, quid sit agendum sit, ex eo est, quod nondum accepit: sed hoc quippe accepit; si hoc, quod accepit, bene ita fuerit. Autem, ut pè & diligenter querat, si velit. Cato. Quod si agere noluerit, peccati rea jure tentatio, tamquam quæ non bene ita sit ea facultate, quam accepit. Quamquam enim in ignorantia & difficultate nata sit, non tamen ad permanendum in ea, quod nata est, aliqua necessitate compellit. Unde concluditur c. 22. Si ignorantia veri, & difficultate naturalis est homini . . . nullas haec ex iniuria naturali recte arguit. Sed si proficere noluerit, ut à profectu retrosum relabi voluerit, jure merito penas luet. Creator verò ejus ubique laudatur: vel quod eam ab ipsis exordiis ad summum boni caputem inchoaverit, vel quod ejus profectum adiuvet, vel quod impletat proficiens atque perficiat.

Caufa igitur laudandi Deum est, quod omnines homines gratia suā ita adiuvet, ut à profectu omnino abstinentem possint & vincere ignorantiam & difficultatem vincibilem. Peccantes quoque ex ignorantia & concupiscentia viciibili recte & justè puniet. C. 20. Ignorantia vel

et difficultas si naturalis est, inde incipiat anima projectare, & ad cognitionem & requiem, donec in ea perficiatur vita beatam, promoveri. Quem projectum in studiis optimis arque pietate, quorum facultas ei am negata est, si propria voluntate neglexerit, justè ingravorem, qua jam penalis est, ignorantiam equalitatemque precipitat, quæ voluntaria sit, & imputabilitate ad culpam. Ideo supponit S. Aug. etiam in Hypothesi data, aliquos mortaliiter peccatores, ideoque penitentem crucis cruciando. Nequidem igitur in Manicheorum Hypothesi subest nec sitas peccandi.

Ex definitione peccati supra, n. 228. Pelagiani ansam sumperunt oppugnandi peccati originale, à quo non erat nobis liberum arbitrii, sed concupiscentia. Negarunt & necessitatem gratiæ ex eo, quod Aug. contra Manichæos agens non meminerit gratiæ; & adscriperunt opera bona libero arbitrio. Ita refer S. Aug. l.9. Retract. c.9. In his arius huiusmodi verbis meis quia gratia Dei commemorata non est, de qua tunc non agebat, putant vel putare possunt Pelagiani, sicut nos tenuisse sententiam, sed frustra hoc putant. Voluntas quippe est, quæ & peccatum, & recte vivitur . . . voluntas ergo ipsa nisi Dei gratia liberatur à servitute, quæ facta est serva peccati, & ut vita superet adjuvetur: recte piètate, quæ vivi a mortalibus non potest. Aug. pro manu definitionis sua, distinguit tria: peccatum tantum, peccatum peccati tantum, peccatum & peccatum simul. Peccata ab hominibus & mōno laplo deliberatè commissa, & signanter oratione. Adam prævariationem vocat peccata tantum.

Et hæc sola definitione suā voluit comprehendere. Peccatum originale ab Adæ posteris contractum, & concupiscentiam vocat peccatum & peccatum peccati. Ipsum audite l.1. operis perfecti contra Jul. n.43. Hic peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam peccata, sed hoc quippe agendum fuit, quando malitia quarebatur, quale commissum est a primo hominē ante omnes homines malum. Et n.57. responder: Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, qua tibi placuit, intuebatur. tria ista discernas, & sciias aliud esse peccatum, aliud penā peccati, aliud utrumque: id est, ita peccatum, ut ipsum sit etiam pena peccati. Intelligis quid horum triam pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agendi, quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere: peccatum namque isto modo definitum est, non pena peccati, non utrumque: habent autem tria ista genera etiam species suas.

Pergit ad exempla: & quidem Primi generis in Adam sine alio modo questionis occurrit. Multa parcipiunt, que agunt homines mala, quibus eis liberum est abstinere, sed nulli tam liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo, à quo erat conditus rectus, nullo proposito depravatus adstebat. Secundi autem generis, ubi est tantummodo pena peccati, exemplum in eo malo est, quod quisque ex nulla parte agit, sed tantummodo patitur: velut cum pro suo scilicet, qui peccavit, occiditur, sive alia corporis pena quæcumque cruciatur. Tertium vero genus, ubi peccatum ipsum est & pena peccati, potest intelligi in eo qui dicit: Quod nolo malum hoc ago . . .

Proinde originale peccatum nec ad illud pertinet, quod primo loco possumus, ubi est voluntas malum operari, unde liberum est abstinere, alioquin non esset in parvulis, qui nondum voluntatis utuntur arbitrio: nec ad illud, quod secundo commemoravimus, de peccato enim nunc agimus, non de pena, quæ non est peccatum, quæcumque peccati merito subsequatur: nam quidem patiuntur & parvuli, quia in eis corpus mortuum propter peccatum, non tamen mortis corporis ipsa peccatum est, vel corporis quicunque cruciatus, sed pertinet originale peccatum ad hoc genus teritum, ubi peccatum est, ut ipsum sit & pena peccati . . .

Originalis
peccatum per
timet ad tera
rium: &
hoc non res
ponsum: perit
Adam, & in illo
omnes perierunt. Ec
cupsit de
nitionis Augu
stini.

Origo tamen etiam hujus peccati descendit à voluntate peccantis; fuit enim Adam, & in illo sumus omnes: perit Adam, & in illo omnes perierunt. Ecce quæm clare S. Aug. peccatum originale & concupiscentiam excludat à sua definitione, ex qua Pelagiani evadant ea impugnare. Ecce quæm constet sibi S. Aug. in requirendo libertatem etiam ad peccatum hominis lapsi quæm ad bonum gratiæ divina liberum arbitrium debeat adjuvari.

Non acquecet Julianus, sed dicit n.105.

Illud quod esse peccatum ratio demonstrat . . . secundum definitiones tuas, jam nec in moribus inventitur. Aug. respondit, postquam multis hanc calumniam repulisset: Cum igitur & illa fateamur in

hominalibus esse peccata, quæ committuntur non necessitate, sed voluntate, quæ tantummodo peccata sunt, unde ab eis liberum est abstinere: & peccatis de ignorantia vel affectionum necessitate venientibus, quæ jam non solum peccata, verum etiam pene sunt peccatorum, plenum sit genus humana, quomodo dicis

definitionibus nostris peccatum nec in moribus inventiri? sed quod non vultis audire: à peccatis omnibus, sive originalibus sive mortalibus, vel quæ facta sunt, vel ne fiant, non liberat nisi gratia Dei per Iesum Christum. Mancat ergo, tam ad peccatum hominis lapsi quæm integri requiri libertatem.

Sed nunquid etiam à peccatis, quæ ab hominibus ignorantia vel concupiscentia impli-

catis deliberatè committuntur, liberum est abstinere? Nunquid hic necessitas peccandi? Vi-

detur affirmare Aug. suprà n.105. respondens Juliano: Multum erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse ponam, quod nulla necessitate commisum est. Si enim necessitas nulla peccandi est . . . quid patiebatur quoque, qui secundum vestrum sensum tan-

ta mole male consuetudinis premebatur, ut diceret: Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago?

Deinde cogitare te existimo, quid appetendum, quid vitandum sit in agenda vita, quanto labore discatur. Qui autem nesciunt ipsam boni appetendi, malique vitandi ignorantiam, patiuntur peccandi necessitatem. Necesse est enim ut peccet, qui nesciendo quid facere debet, quod non debet facere facit, de quo genere malorum Deus rogatur, ubi dicitur: Delicta juventutis & ignorantiae meæ ne memineris. Quod genus delictorum si non imputaret Deus justus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis. De ignorantia quoque dixerat n.47.

quod pertinet ad tertium genus, ubi pecca-

tum ipsum est, & pena peccati. Verba Aug.

funt:

237.
A ceteris
liberum est
abstinere.
S. Aug.

238.
Etiam à
peccatis ig-
norantia &
concupis-
cia. S. Aug.

sunt: Adhuc pertinent etiam omnia, que per ignorantiam cum aguntur mala, non patantur mala, vel etiam putantur bona: cæcitas enim cordis, si peccatum non esset, iniquè argueretur: arguitur autem justè ubi dicitur: *Phariseæ cæcæ, & aliis plurimis divinorum eloquiorum locis, eademque rufus cæcitas, si peccati pœna non esset, non diceretur: Ex cæcavit enim illos malitia illorum.*

239.
Peccatum
aliquam
sumitur
materiali-
ter, ali-
quando for-
maliter.

Necessitas
alia pro-
pria, alia
impropria.

Antequam ostendamus, quænam peccandi necessitas proveniat à concupiscentia & ignorantia, nota primò peccatum non semper usurpari pro formaliter, seu pro culpa & demerito; sed aliquando pro materiali tantum, seu pro virtute. Nota secundo, necessitatem aliam esse strictè dicta: & quæ potestatè ad utrumlibet admittit; aliam latè dictam, & moralem, quæ est magna vel maxima agendi difficultas. His notatis: ex ignorantia & concupiscentia fluit necessitas propriè dicta peccandi in propriè & materialiter tantum, quatenus ex ignorantia invincibili peccata materialia contra legem sunt, & ex concupiscentia motus indeliberati necessariò exsurgunt, qui inimpropriè peccata sunt. Sic intellige Augustinum, dum negat concupiscentia motus indeliberatos in regeneratis esse peccata, nempe propriè dicta: & dum dicit, non tibi deputatur ad culpam quod in virtus ignoras. Præterea ex ignorantia & concupiscentia fluit necessitas inpropriè dicta peccandi propriè & formaliter, quatenus concupiscentia magnâ vehementiâ pertrahit ad consensum deliberatum. Comparat enim S. Aug. peccandi necessitatem, quæ ex concupiscentia profluit, illi, quæ ex consuetudine manat, quæ abique dubio non est nisi moralis, sive magna difficultas.

240.
Sola mora-
lis necessitas
oritur à
concupi-
scentia.
S. Aug.

Vit. à con-
suetudine
v.g. juran-
di.

Ita ex ipsis Juliani verbis se explicat supra n. 105. inquit: *Tu quoque ipse . . . ex affectionibus atque passionibus animi dicas evenire hominibus affectionalem qualitatem, atque ita imbarcere, ut aut magnis molitionibus aut nullis omnibus separatur. Quisquis ergo ea timiditas peccaverit, quæ ab illo non potest moraliter separari; quid alius, quam necessitate corporali peccabit. . . . Qui enim ut istam patiatur necessitatem, non nisi peccandi consuetudine premisit, procul dubio prius, quam peccaret, nondum necessitate consuetudinis penebatur. Subdit statim similem moraliter necessitatem peccandi esse in nobis, ob illud primi hominis ineffabiliter grande peccatum. Similiter loquitur Disp. 2. Cont. Fortun. postquam Adam liberâ ipse voluntate peccavii, nos in necessitatem præcipitam sumus, qui ab ejus stirpe descendimus. Potest autem unusquisque nostrum mediocri consideratione invenire verum esse, quod dico. Hodie namque in nostris actionibus, antequam consuetudine aliqua implicemur, liberum habemus arbitrium faciendi aliquid vel non faciendi. Cujus autem isti à libertate fecerimus aliquid, & facti ipsius tenuerit animum pernicioſa dulcedo & voluntas, eadem ipsa consuetudine sic implicatur, ut postea vincere non posset, quod sibi ipsa peccando fabricata est. Videmus multos jurare nolle: Sed quia jam consuetudinem lingua tenuit, non posse refranare, quin ea ex eis de ore ipsorum, quæ non possumus dicere ad malam stirpem non pertinere.*

241. S. Thomas q. 6. de malo art. unie. ad 24.

occasione verborum S. Aug. in Lib. Confess. Dum consuetudini non resistitur, sit necessitas, resoluuntur. Dicendum quid consuetudo facit necessitatem non simpliciter, sed in repentinis præcipue. Nam est deliberatione quantumcumque consuetus potest contra consuetudinem agere. Constat Aug. 1. de Serm. Domini in monte c. 12. *Cum suggestum peitur, major acceditus delectatio, que tamen alio multo minor est, quam illa, que assiduis fatigis in consuetudinem vertitur, hanc enim vincere difficultum est, & tamen etiam ipsam consuetudinem, si se quisque non deserat, & Christianam militiam non reformidet, illo duce atque adiutorie superavit. Nam ut alibi, consuetudinis malo difficultate resistitur: & hodiè faciunt homines libera voluntate consuetudinem, quam, cum fecerint, facile superare non possunt. Quemadmodum ergo consuetudo in repentinis & indeliberatis facit necessitatem absolutam, in deliberaatis vero maximam nobis afferit difficultatem, que et necessitas moralis: Sie & concupiscentia.*

Hujus difficultatis, & infirmitatis vim exprimit, cum exponens verba Apostoli: *Ubi enim mors contentio tua l. 83. q. 70. secundum S. Ioh. Mortem significari arbitror hoc loco carnalem consuetudinem, qua resistit bona voluntati delectationem bonorum temporalium fruendorum. . . . Hanc autem mortem peccato meruimus, quod peccatum erat aut omni modo in libero arbitrio, cum in paradise nullus dolor, denegata delectatione, voluntati bona homini resistebat: sicut nunc verbi gratia, si quisquam exista, quem nunquam delectavit venatio, omni modo liber est utrum venari velit an nolit, nec cum cruda quicquid hoc prohibet: At si ista libertate male usus venatus fuerit contra prohibentis imperium, paulum surrepens delectatio mortis facit animam, si abstinere velit, abstinere absque molestia & sine angore non posse, cum id ante tota sanitate non ageret. Enim aucteles mortis peccatum est, quo peccato facta est delectatio, qua jam posse resistere bona voluntas, & ejus dolore mortis. Necessestis quoque nomine moraliter tantum intelligi l. 2. de pec. mortis. Dum ait: Nonne satis apparuit, etiam illa pietate iniquè imputari, qua non delectationis illeliberis compunctiont, sed causa devitanda molestia ducitur a doloris aut mortis? Nam & hoc dicuntur quidam necessestis committi, cum omnia superanda sunt a more & delectatione justitia. Enim peccata propria ex necessitate inopria. Potest etiam quid dicere? & annotasti, si quid invitus commisisti, ad illam videntem videri pertinere, quæ dictum est: non enim qui volo agi, sed quod odi, hoc facio. Ecce peccata inopria ex necessitate propria. Et l. 1. sent. c. 15. Peccatum autem, quod nūquam est, nisi in voluntate, illud præcipue intelligendum est, quod justa damnatio consecuta est, hoc est per unum hominem introitum in mundum, quamquam & hoc per voluntate committatur.*

Nunquid saltem ignorantia legis obligantibus adserit, homini lapsi necessitatem propriam peccandi propriè afferret, si ignorantia invincibilis non excularer agentem contra legem. Hoc autem volunt aliqui de ignorantia invincibili jure naturæ;

naturæ; quia S. Aug. contra Pelagianos docuit, eam esse malam, eo quod fluat ex Adæ peccato. Secus ajunt de ignorantia facti & juris positivi; quia docet Aug. eam omnem culpam abstergere. Videamus an loquuntur consequenter. Non agitur hic de ignorantia negativa, seu simili neleientia rei, quam seire non tenemur, sed de ignorantia privativa, & legis positiva obligantia. Si ignorantia invincibilis juris naturæ non excusat agentem contra, eo quod ignorantia haec fluat ex Adæ culpa, & absuisset in statu innocentia, neque excusat ignorantia facti aut juris positivi; quia & haec ignorantia fluant ex Adæ culpa, & absuerunt à statu innocentia. Adde neque excusat à peccato naturali amentia, furor, phrenes, exæcitas, si, secus parus percutere baculo canem, hominem percutit & occidat; haec enim omnia sunt peccata originalis, & absuissent à statu innocentia, in quo natura non erat vulnerata.

Magis consequenter loquitur S. Aug. & alii 244. 55. Patres, dum dicunt aliquando dari ignorantiam invincibilem simpliciter, non restringendo ad ius positivum aut naturale. Dum haec datur, dicunt eam simpliciter excusare à peccato. Ratio quoque cum proportione militat æqualem, quia scientia omnis juris non est naturæ lapidebita (cum vulnerata sit ignorantia vulneræ in intellectu) neque connaturalis, sed scientia juris divini positivi à divina promulgatione, & juris naturalis à divina illuminatione penerit. Hinc in statu innocentia Adam eruit ignorantia juris naturalis & positivi divini ipsius obligantis; Deus enim Eccl. 17. v. 5. & 6. Disciplina intellectus replevit illos (primos parentes) creavit illi scientiam spiritus, sensu implevit in illorum, & mala & bona ostendit eis. In statu naturæ lapide laboramus ignorantia multiplex & juris naturalis & juris positivi, tam divini, quam humani. Haec ignorantia saxe vincibilis est: tumque & peccatum est & pena peccati. Aliquando absolute vel falso moraliter invincibilis, tumque tantum improprie peccatum est, propriæ autem pena peccati.

245. Dimicarunt cum Pelagianis S. August. & S. Hier. de juris naturalis ignorantia, sed non solâ, etiam (sù non potissimum) dimicarunt de ignorantia juris positivi & facti. Pelagiani assertabant concupiscentiam & ignorantiam, quam nos ipsi culpâ nostrâ non contraximus, sed quâcunq; nascimur, non esse mala, neque peccati supplici aut penam; sed naturaliter tantum defecit. Ita cœlatur S. Aug. l. 11. de dono pers. Dicunt Pelagiani ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura. Et l. 1. de pecc. mer. c. 36. petit. An nullum est ignorantia malum, & idem nec purgandum? O quid ait illa vox, Delicta juvenis, & ignorantia mea ne memineas? ... In illas igitur ignorantia densissimæ tenebras quare, aut quando, aut unde contrafacta est, si natura sit hominis sic incipere? Ita petiri, & impetrare Pelagianos. Imo hi assertant ignorantiam & concupiscentiam esse bona. Julianus apud S. Aug. l. 3. contra Jul. c.

21. ait: Concupiscentia, naturalis qui modum tenet, Julian. a. bono bene uitius: qui modum non tenet, bono male pud. Aug. uitius. Et c. 19. idem Jul. dicebat: Et hoc intel- dicebat con- ligi debere perfectam ignorantiam justitiam nomina- cipiscentia ri, quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum Sara erat ignoran- tiam esse concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: Et ego bonam sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Cumque S. Aug. contendenter in pueris ignorantiam esse malam, aliqui Pelagiani & hoc conjiciebant in negligentiem puerorum, ut iis exprobrat S. Aug. l. 1. de pecc. mer. c. 36. Illas consideremus te- nebras mentis, utique rationalis, in quibus & Deum prospers ignorant, cuius Sacramenta etiam, cum baptizantur, obseruantur. In hac quæso unde & quando submersi sum? Itane vero eas hic contraxerunt, & in hac vita sua jam propria, per nimiam negligentiem obli- tis Deum, prudentes vero & religiosi vixerunt vel in uteris matrum? Ecce Pelagianorum doctrina.

Econtra Aug. assertum concupiscentiam & ignorantiam esse mala, & peccati supplicia, et 246. 55. Patres, dum dicunt aliquando dari ignorantiam invincibilem simpliciter, non restringendo ad ius positivum aut naturale. Dum haec datur, dicunt eam simpliciter excusare à peccato. Ratio quoque cum proportione militat æqualem, quia scientia omnis juris non est naturæ lapidebita (cum vulnerata sit ignorantia vulneræ in intellectu) neque connaturalis, sed scientia juris divini positivi à divina promulgatione, & juris naturalis à divina illuminatione penerit. Hinc in statu innocentia Adam eruit ignorantia juris naturalis & positivi divini ipsius obligantis; Deus enim Eccl. 17. v. 5. & 6. Disciplina intellectus replevit illos (primos parentes) creavit illi scientiam spiritus, sensu implevit in illorum, & mala & bona ostendit eis. In statu naturæ lapide laboramus ignorantia multiplex & juris naturalis & juris positivi, tam divini, quam humani. Haec ignorantia saxe vincibilis est: tumque & peccatum est & pena peccati. Aliquando absolute vel falso moraliter invincibilis, tumque tantum improprie peccatum est, propriæ autem pena peccati.

247. Er peccati supplicia non peccata propriæ, si sunt invincibilia.

Et rursus peccati supplicia non peccata propriæ, si sunt invincibilia.

248. Hier. de juris naturalis ignorantia, sed non solâ, etiam (sù non potissimum) dimicarunt de ignorantia juris positivi & facti. Pelagiani assertabant concupiscentiam & ignorantiam, quam nos ipsi culpâ nostrâ non contraximus, sed quâcunq; nascimur, non esse mala, neque peccati supplici aut penam; sed naturaliter tantum defecit. Ita cœlatur S. Aug. l. 11. de dono pers. Dicunt Pelagiani ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura. Et l. 1. de pecc. mer. c. 36. petit. An nullum est ignorantia malum, & idem nec purgandum? O quid ait illa vox, Delicta juvenis, & ignorantia mea ne memineas? ... In illas igitur ignorantia densissimæ tenebras quare, aut quando, aut unde contrafacta est, si natura sit hominis sic incipere? Ita petiri, & impetrare Pelagianos. Imo hi assertant ignorantiam & concupiscentiam esse bona. Julianus apud S. Aug. l. 3. contra Jul. c.

data tua. Deus meus illumina tenebras meas. Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ter dominum rogavi, ut recederet a me. Cur ita? Quia gratia habitualis nil facit ad haec, sed tantum ad remissionem peccatorum propriè dictorum, dicebat S. Aug. Julianus l. 6. cont. Jul. c. 23.

S. Aug.

Vt in am ipa dona (gratia actualis) Christi saltem ita saperes, ut ad vincendam concupiscentiam valere aliquid crederes. Sed idem dicit a Iudaea fuisse contempta, quod venians daret ille peccatis, que ipsi legis admonitione vitaissent. Quasi hoc confusat homini remissio peccatorum, ut caro non concupiscat adversus spiritum. Hoc est: id non confert remissio peccatorum sola, sed potius actualis gratia. Unde Apostolus dicens: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae: Ab hoc malo non se liberari clamat, nisi gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum; nec Iudeum esse, nec quia peccavit, sed ne peccet potius laborare. Monet quoque S. Aug. ignorante lib. de nat. & grat. c. 17. Ut ore & dicat: da mibi intellectum, ut discam mandata tua. Aliud est enim non curasse scire . . . aliud intelligere velle, nec posse, & facere contragem, non intelligendo quid fieri velit. Vnde admonetur a Deo petere sapientiam, qui dat omnibus afflenter, utique his omnibus, qui sic petunt, & tanquam petunt, quomodo & quantum remissa petenda est. Plurius quoque alii locis S. Aug. agens de ignorantia hominis lapsi, quatenus supplicium & poena peccati est, non postulat, nec postulandam docet gratiam remissivam, sed divinæ luis tantum, quæ liberat ab hoc malo. Hoc stabilito contra Pelagianos, quod omnis ignorantia hominis lapsi sit poena peccati: queritur an etiam omnis sit peccatum propriè dictum.

248.

Ignorantia quæcumque invincibilis, absolu-

te vel moraliter, nullum est peccatum, ut videatur clare patere ex auctoritatibus mox allegatis, quæ pro illa non præscribunt pœnitentiam, ut obtineatur remissio, sed diligenter etiam extraordinariali suadent, ut comparetur scientia, & a Deo magnis precibus impetretur. Idem est de eo, quod ex ignorantia invincibili committitur vel omittitur contra legem, quia illud omnem suam libertatem & malitiam formalem accipi ab ignorantia. Ab invincibili autem & inculpabili nullam malitiam formalem accipere potest. S. Aug. & S. Hier. contra Pelagianos solum probaverunt, ignorantiam & concupiscentiam esse peccata impropriæ & poenæ peccati. Si judicarent esse peccata propriæ, hoc potissimum probare oportuisset. Deinde solummodo culpant ignorantiam ex negligentia & invincibili; & quidquid ex ea sit, idque in quovis iure. Ignorantiam negligentiam expertem nullibi culpant ut peccatum, sed deplorant ut miseriaria & malum, nungquam ex toto superandum; cum semper maneat in homine viatore ignorantia in intellectu, sicut vulnera reli-

249.

Facit ignorantiam invincibilem facti excusare avariam ex copula ab adulterio, docet S. Aug. l. 2. cont. c. 25. inquires: Qui nesciens uxorem duxerit quod ex rit alienam, ex illo sit adulter, ex quo didicerit, nisi

discernerit. Idem est de ignorantia invincibili prius positivi divini vel humani. Hinc in S. Scriptura & a SS. Patribus excusantur ab infidelitate peccato, quo non accepérunt audientiam fidei, ut alibi dictum est, & adhuc dicetur. Ignorantiam invincibilem veritatum speculativam dari, docet S. Aug. in psal. 35. Facit (ait) hominem querere, quomodo sit equalis filius Patri; credidit inquit intelligere, nondum potest. Magna enim est, & vires maiores desiderat, ut possit capi: & alibi in uitium fidei quod custodit animam, dones roboretur. Læche nutritur, ut perveniat ad habitudinem & similitatem cibi solidioris, ut possit intelligere: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Antequam hoc posset, munus in fide: & conatur intelligere ut intelligat quoniam Deus dederit. Hanc ignorantiam non subiecta peccato admittunt omnes. Subdit statim S. Aug. Nunquid & hoc cum conatus intelligit, quod tibi non vis, aiii ne feceris? ut quia pati non vis inquietum, non facias iniquitatem; quia non vis pati dolus & infidias, non insidieris alteri. Semit S. Aug. hoc facilius posse intelligi, & culpabilitatem ignorari, si ignoretur. Duas his elucidandas scriperat ignorantias: Aliud est enim, quando quisquam conatus aliquid intelligere, & per insinuationem carni non potest. Aliud autem quando permissus agit adversus seipsum cor humanum, ut, qui posset intelligere si bona voluntas accederet, non intelligat. Non quia difficile est, sed quia voluntas afferse est. Hoc autem sit, dum amans peccata, & oderunt præcepta Dei. Similia habes alibi.

Colligimus ex his ignorantiam juris clari, & facilius esse invincibilem, quia absque conatu, vel modice conatu scientia haberi potest. Ignorantiam autem juris obscuri & difficilioris posse esse invincibilem, & esse talē, quod, mediante diligentia conatu, scientia non, obtinetur. Putamus quoque peccata ignorantia, quæ contra præcepta negativa committuntur, semper esse voluntaria voluntate facti, siēc ignorantia invincibilis. Ita tradit S. Aug. l. 1. retrac. c. 1. Qui nesciens peccavit, non incongruerit nolens peccare dici potest. Quamvis & ipse, quod nesciens sit, volens tamen fecit: ita nec ipsius esse potuit sine voluntate peccatum . . . Quia ergo fecit, etiam si quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse quod fecit ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati. Aliud est de illis, quæ committuntur contra præcepta affirmativa. Varii docent nequidem adulos indolentes laborare ignorantia juris naturalis clari, quod tunc illud Aug. Nullus est, qui facit alteri injuriam, qui fieri sibi nollet. Et in hoc transfiguratur natura legem, quam non finitur ignorare, dum id, quod facit, non ruit pati. Dum quis semel novit legem naturæ, & obliviscevit postea, oblitio est invincibilis & culpabilis: nam oblitio præcepti potest, non verbi gratia præcepti Ecclesiæ, quod cognitum multo facilius excidere potest, vix sine culpa contingere potest. Unde ait S. Aug. l. 11. de gen. ad litt. c. 29. Neque ullo modo dici posset, id quod præcepérat Deus oblitam fuisse mulierem: quia oblitio præcepti, maximè unius & tam necessarii,

ad maximum culpam damnabilis negligientia pertinet. Fateamur igitur ignorantiam juris generalis sapere esse vincibilem & culpabilem in adulatis, posse tamen esse, & aliquando esse invincibilem & inculpabilem. Nec distinguamus inter ius naturale & positivum, ubi SS. Patres non distinguunt; sed sola peccata ex scientia, & ignorantia vincibili arguant. Hoc demonstremus.

S. Hier. 1. 1. e. 9. in fine advers. Pelagi. disputatur de ignorantia peccatis, ita praeclarus: Nunc mihi laetissima Scripturarum patia peragranda sunt, ut doceam errorem & ignorantiam esse peccatum. C. 10. Volunt enim eloquia Scripturarum, etiam ignorantiam habere peccatum. Vnde & Job afferit: Iustitia pro filio suis, ne forte per ignorantiam in cognitione peccaverint. Affer postea ignorantiam Lot (Gen. 19.) dicens: Lot nescit in concubitu suorum quid fecerit . . . & tamen error in vitio est. Legem Exod. 21. Ille, qui occidit per ignorantiam, exilio condemnatur. Legem Levit. 4. Anima si peccaverit in confusione Domini non sponte . . . & postea didicerit peccatum suum, quod peccavit per ignorantiam: offeret manus &c. Levit. 5. Si tetigerit aliquid immundum, quod non licet tangere, & fecerit per ignorantiam & postea didicerit . . . offeret domino &c. Levit. 22. Si comedet homo de sacrificiis per ignorantiam, imputatur ei iniquitas atque delictum. Et statim addit: Si damnatur in lege ignorantia, quando magis in Euangelio conscientia transamus ad Numeros. Num. 15. Cumque ignoraverit populus, & fecerit unum ex his, que facere non debuit . . . offerte bircum &c. Tandem Num. 35. Sex civitates eliguntur exilio eorum, qui non sponte, sed per ignorantiam, vel jactu lapidis, vel impulsione manus, vel joco, vel lasciviam, atque iniuriciis, infelicitate magis, quam voluntate peccaverunt, & tamen non absque crimen sunt, dum elegantur in perpetuum &c. Vide apud eundem exempla plura ignorantiae facti, & juris positiones, quae vincibilis erat, vel lege imputabilis. Colligo ex l. 2. c. 1. ubi Critobulus id unum Scripturis allatis oppofuit: Hu enim cunctis testimonio videris hominum accusare naturam, ac per hoc invidiam referre in Deum. Respondet Atticus: Pro oblivione, errore, & ignorantia, quasi pro peccato offeruntur sacrificia, & hoc male juxta te, si bene juxta me: Deus praecepit, meum est observare, quod iustit. Reponit Critobulus: Quoniam vim facti perficiunt veritati, & me trahis ad blasphemiam, concedam tibi hoc in veteri lege praeceptum, de qua scriptura est: vetera transferunt, ecce facta sunt omnia nova. Nunquid & de Euangelio poteris hoc approbare, ut puniatur quispiam pro eo, quod nesciat, & ante penas luit, quam reus sit conscientia? Post pauca hanc blasphemiam ita retundit Atticus. Tantum exemplis docere te volui, peccare hominem per ignorantiam, & pro peccato, ut in lege hostias, ita & in Euangelio offerendam penititudinem. Hæc arguit ignorantiam culpabilem, & vincibilem, ut ergo hic peccata propriæ dicta ex ignorantia vincibili, vel peccata legalia ex qualicunque ignorantia legis. Nulla autem ex ignorantia invincibili.

Tom. II.

Adeamus S. Aug. is 1. 6. Cont. Jul. c. 1. ait 252. Julianus: Ecce merito reprehendisti eos & graviter: S. Aug. cor. Qui . . . superfederunt scienda cognoscere. Et ripis ignorantias vincibilis. c. 17. de Nat. & Grat. inquit: Tractat etiam iste Pelagius de peccatis ignorantiae & dicit: Hominem prævigilare debere, ne ignoret: ideoque esse culpam ignorantiam; quia id homo nesciat negligentia sua, quod adhibita diligentia seire debuifler. Hæc probat, & monet in super: Ut ore & dicat: da mibi intellectum ut discam mandata tua. Vincibilem quoque ignorantiam carpit S. Aug. in illud Plal. 35. Dixit inquisitus ut delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos ejus, inquiens: Non unum hominem, sed genus hominum iniquorum dicit, qui sibi aduersantur, non intelligendo ut bene vivant; non quia non possunt, sed quia nolunt, & infra: Dei timor non est ante oculos ejus, qui dolosè egit, ut inveniret iniquitatem suam & odisset: Iste sic egit ut non inveniret. Sunt enim homines, qui quasi continent quarere iniquitatem suam, & timent illam inveniret quia, si illam invenerint, dicitur illi: recedite ab illa. Hac fecisti antequam scires, iniquitatem fecisti, cum es in ignorantia. Sincere quærit iniquitatem, & bona fide ignorat; Qui cum admittit invenit, quia peccatum est, & desiderit facere ipsum quæcumque excusum: quod idè faciebat quia ignorabat: vere sibi quod sic voluit nosse iniquitatem, ut inveniret & odisset. ex ea fia.

Nunc autem multi dolosè agunt, ut inveniant iniquitatem suam: id est non ex animo agunt invenire & odisse. Præter illos, sunt homines, qui volunt intelligere & non possunt, quos requiescere dicit, quando bona conscientia est. Ecce vincibilem culpat S. Præful, invincibilem verò ignorantiam, & quod ex ea fit, non arguit.

Famulus insuper est S. Aug. locus Epist. 253. 105. quem hic integrum accipe. Cum dixisset S. Doctor ad occulta Dei iudicia pertinere, eur ex pueris unum potius, quam alium liberet, subdit; In majoribus dumtaxat etatibus merito dici potest: hi voluerunt intelligere, ut bene agerent: hi, quod gravius est, intellexerunt, & non obedierunt.

En alia peccata adultorum ex negligentia vel Culpas ignorantia, & alia ex scientia. Postea norantiam ex Scripturis, Inexcusabiles esse, quos non trasfam & latet veritas, & in eis perseverat iniquitas. Inter hos illi sunt: Qui invisibilis illius per ea, qua facta sunt, intellecta conspicere potuerunt, nec obedierunt tamen veritati, sed iniqui & impii permanerunt. Pergit: Quantò magis inexcusabiles sunt, qui ex lege ejus instruti confidunt se ipsos duces esse eorum? &c. Confirmat hæc ex Christi verbis Joan. 15. Dicit . . . Dominus in Euangelio: si non venissem, & eis locutus non fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Non unque peccatum nullum habent, qui pleni erant ab his magnis multisque peccatis; sed hoc peccatum vult intelligi non eos habituros Non invisa fuisse, si non venisset; quo, cum audissent cum non cibiem E- crediderant in eum: hanc eis excusationem non habere vangelii. L 2 L 2

254.
Genitores
laborantes
ob originales
& actualis
damnantes.

Ly, quippe, connectit hanc sententiam cum
præcedente, & indicat hæc ad eandem Euange-
lii ignorantiam referri. Aci diceret S. Aug:
tantum quippe homines præsumunt de viribus
libertatis suæ, ut se non dubitent credituros
fuisse Euangeli, si audivissent; adeoque hanc
prætexere excusationem solent: Non audivimus,
ideo non credidimus. Sed frustra, nam secundum
hanc excusationem, inexcusabiles dicit Scriptura di-
vina quoscumque scientes peccare convineat; Dei ta-
men iustum iudicium nec illis parat, qui non audie-
rant. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine
lege penibunt; & quamvis se ipsi excusare videantur
(dientes non audivimus) non admittit hanc excu-
sationem (ut illis parat omnino, cum aliis pec-
catis actualibus, & maximè originali gentiles
revenantur obstricti) qui seit se fecisse hominem
rectum, eique obedientia dedisse præceptum, nec nisi
eius, quo male usus est libero voluntatis arbitrio, et
iam, quod transiret in posteros, manasse peccatum.
Neque enim dannantur, qui non peccaverunt, quan-
doquidem illud ex uno in omnes pertransit, in quo
ante propria in singulis quibusque peccata omnes
communiter peccaverunt.

255.
Vnde omnes
ignorantes
inexcusabi-
les.

Ac per hoc, inexcusabilis est omnis peccator, vel
reatu originis, vel additamento etiam propria voluntati:
sive qui novit, sive qui ignorat: sive qui judi-
cat, sive qui non judicat: quia & ipsa ignorantia in
eis, qui intelligere voluerunt, sine dubitatione pec-
catum est: in eis autem, qui non potuerunt, pœna pec-
cati. Ergo in utrisque non est justa excusatio, sed
justa damnatio. Si enim audiverunt & non cre-
diderunt, damnantur propter peccatum infidelitatis & alia personalia; si non audiverunt, damnantur
propter peccatum originale, vel alia
peccata contra legem naturæ, non propter
peccatum infidelitatis, quo in Christum non
crederunt. Vide et hic, quod vincibilem
ignorantiam culpet, invincibilem non culpet;
sed invincibiliter ignorantem Euangelium cam-
nandum dicat, quia Neque ab illo, quod originaliter
contrahitur, neque ab his, quo unusquisque in vita
propria vel intelligendo vel nolendo intelligere (nulla
mentio de non valentibus intelligere) mala con-
gregat, vel etiam instructus à lege additamento præ-
varicationis exaggerat, quippe liberatur & justificatur,
nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum
nostrum. Hinc collegium ignorantiam invin-
cibilem dari, & excusare à peccato, cuius causa
extinguitur autem excusare à peccatis reliquis,
ad quæ perpetranda nihil contulit. Eodem mo-
do loquiur S. Pater tract. 89. in Joan, ad illa
verba: Si non venissem &c. quærit Virum bi, qui,
priusquam Christus veniret in Ecclesia ad gentes, &
priusquam Euangelium ejus audirent, vita hujus si-
ne præveni fuit, seu præveniuntur, possunt habere
hanc excusationem? Respondet: Possunt planè, sed
ideo non possunt effugere damnationem. Quicumque
enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt: scilicet
propter peccatum originale vel actualia
voluntaria, ab ignorantia independentia, non
autem propter peccatum infidelitatis in Christum

256.

Palestina Synodus supereft, in qua hæc Cœ-
lestii Pelagiani propositio damnata est: Oblivio-

nem & ignorantiam non subiacere peccato, quantum
non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum
necessitatem: Damnata est, inquam, prout poter-
nam sine examine omnes Episcopi clamaverunt.
Hoc reprobat Sancta Synodus & Sancta Dei Cathe-
lica Ecclesia. Hic agitur de quavis ignorantia,
jutis naturalis, politivis & facti. Si enim de sola
ignorantia juris naturalis ageretur, in uno soli
sensu fuisse falsa propositio, & in duobus sensu-
ibus vera; nempe de jure positivo & facti: hoc
autem procul dubio expressum fuisse, nra-
rum. Idem evidenter patet ex ratione subiecta
quæ est: Cum in lege sacrificia pro ignorantia, sive
pro peccato offerantur. Quod sicut etiam pro ig-
norantia facti & juris positivi, ut patet super
n. 251. Denique hæc agitur de illa ignorantia de
qua S. Aug. & S. Hier. cum Pelagio dispu-
runt; hæc autem fuit vinebilis juris naturalis,
positivi & facti, ut patet ex adductis exemplis
vinebilis autem ignorantia patenter non ex-
sistat à peccato, ut tandem ipsi Pelagiani fuisse
sunt. Exempla producamus.

Primum est Abimelech Regis, quem ig-
norantia titulo excusabant Pelagiani apud S.
Aug. l. 3. de lib. arb. c. 19. Dicerebat namque Je-
lianus: perfectam ignorantiam iustitiam non
naturi, quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum
Sara erat concubitus, ignorans quid uxoris
esset aliena: Et ego sciebam, quia in corde
mundo fecisti hoc. Respondit Aug. Non at-
tingit homo, qui non vis iudicio divino quicquam
suis, sed alienis pœcti posse peccatis, quoniam non
potuerit, ut Abimelech peccaret, quamvis neque
adulterino corde peccaverit, & Deus quantum-
cumque peccatum eius in mulieribus ad eum pen-
itentibus vindicaret. Sentiebat S. Aug. & paulus
S. Scripturae interpres, Abimelech non en-
minasse sufficiens, an Sara esset uxor Abra-
ham.

Secundum exemplum est Apostoli Pauli,
dicentes Misericordiam confitentem sibi, quia igno-
ranti faci. Hujus ignorantia indubio fuit vine-
bilis, quia audierat Apostolos prædicantes, in-
derat S. Stephanum mortiorem, & erat penitus
in lege, pro qua abundantius exculpabatur.

Tertium exemplum est ignorarum lo-
gis, pro quibus in lege sacrificia, sicut prope-
cato offerebantur, quæ erant juris positivi vel
facti, eaque vincibilis in se, vel legis interpre-
tatione saltem: de quibus S. Aug. de Nat. A. 3.
grat. c. 17. Aliud est non curasse sine, qua negli-
gentia peccata, etiam per sacrificia quadam legi
debandunt expiari.

Quartum exemplum est ex Num. 35. coram
qui Non sponte, sed per ignorantiam vel jactu liquide-
&c. Vide supra n. 251.

Quintum est Davidis dicentes Psal. 24. De-
lita juventutis &c. Hanc Davidis ignorantiam
uti Apostoli supradicata, 1. ad Timoth. 1. esse vine-
bilem docet S. Aug. l. 3. de lib. arb. c. 18. Etiam si
per ignorantiam facta quadam improbantur, &
irrigenda judicantur, sicut in divinis autorisationibus
legimus. Ait enim apostolus: misericordiam confitent
sum, quia ignorans feci. Ait & Propheta: delita
juventutis & ignorantia mee ne memineris. Eadem
verba

verbis repetit l. 1. retract. c. 9. & l. de gestis Pe-
lagi. 18. ut proberet oblivionem & ignorantiam
subjacere peccato, adducit: *Cum David di-
u delicta juvenitiae meæ &c: & cum in lege sa-
cra pro ignorantia sicut pro peccato offerantur. In
lege autem, secundum Aug. supra, pro negligi-
entia peccatis offerebantur. Nec est verosimile
le Davidem in aetate virili, in qua hunc Psal-
mentum ignorantiæ invincibili juris natura-
liis aut legis Mosaicæ laborasse.*

Adeo ipsos Pelagianos tandem admississe ig-
norantiam, pro qua in lege sacrificia offere-
bantur esse vineabilem & ex negligentia: sed
reinendo caput doctrinæ sua, dicebant eam si-
ne divina gratia subtilio vinci posse. Unde S.
Aug. eorum sententiam exponit dicens: *Dum
tamen omnia potius disputet, quam ut ore dicat:
ad me intellectum &c. Vide supra n. 252. & no-
ta, quoties S. Aug. similia verba Pelagianorum
recitat, toties ab his admitti postulat, ut fatean-
tur ignorantiam in peccati penitentia infligi, &
lucis divinae gratiae purgari. Ex his omnibus
concludamus, quidquid ex ignorantia perpe-
tratum committitur, tunc tantum culpæ tribui,
cum ipsa ignorantia peccaminosa est: tunc au-*

tem ignorantia peccaminosa est, cum præcessit
negligentia, aut aliud aliquid à nobis commis-
sum, à quo uti & voluntarii, ita & culps rationem trahat; sic ut formalis ratio voluntarii
& peccati primari & per se negligentia compa-
petat, aut illi alteri. Tum negligentia in igno-
rantiam, ac postrem in illud, quod ex igno-
rantia fit vel omittitur, deritetur.

261.

Et hactenus quidem de gratia sufficienti &
possibilitate mandatorum satis, ut arbitror, pro
ratione nostri instituti, quod non est tractare
de materia auxiliarum gratiarum, seu eorum con-
cordia cum libero arbitrio; id enim ex justissi-
mis causis ab Ecclesia prohibitum novimus; sed
illa tantum in examinare, quæ contra hereticos
inter DD. Catholicos in Scholis, atque erant
libris editis, hucusque citra offensam aut con-
tradiccionem disputari consueverunt, inter quæ
merito censetur possibilitas observandi manda-
ta Dei: ut etiam prædestinationis, & reprobatio-
nis, de quibus in reliqua parte hujus Operis sermo
nobis erit, ac primò quidem de prædestinatione,
id est, de providentia divina eiteam creatu-
ram rationalem efficaciter destinandam in fi-
nem supernaturalem. Erit ergo

SECTIO TERTIA

DE PRÆDESTINATIONE SECUNDUM SE.

Acurus de prædestinatione, in-
gredior mare magnum, & spatio-
sum manibus, ubi reptilia, quo-
rum non est numerus, difficulta-
tes, inquam, permaximæ, huma-
no intellectui inexplicabiles, idque sine nu-
mero, de quibus jure meritissimo exclamavit
Apostolus Rom. 11. v. 33. *O altitudo divitiarum
sapientie & scientie Dei, quam incomprehensibilia
sunt iudicia ejus, & investigabiles via ejus! Quis
enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius
ejus fuit? Ut proinde satius aliqui videri posset,
in captivitatem redigere omnem intellectum
suum in obsequium Christi, quam velle navi-
gare hoc mare tam periculosum, id est, velle
persecutari ea, quæ Deus voluit esse imper-
ficiutibilia, ne undis obrutis, & ad leopulos elisi
in abyssum demergamus, hoc est, à recto tra-
mite fidei deviemus. Unde minimo minus ab-
fui, quin calamum abjecerem, cœptoque labo-
re deflesterem, ac vere dicarem, libertius dico,
quam dico, ne audeam docere, quod nescio.
Quia tamen scriptum leio: *Sapientia (divina)
aperte os matrum, & lingua infantium fecit di-
farsa. Sap. 10. v. 21. & considerans, quod ait
Apostolus ad Philip. 1. v. 6. Confidens hoc ipsum,
qui ceperit in vobis opus bonum, perficiet usque
in dies Christi Iesu, calamum resumpsi ferè ab-
iectum, nec dimisram eum, confidens hoc ip-
sum, quia, qui ceperit in me opus bonum, perfici-
t in laudem gloriae gratia sua, non in lau-**

dem meritorum meorum, quæ multa sunt, sed
mala.

Quid ergo dœbo quod nescio? Nequa-
quam: quippe scio hoc esse verum, quod fides
vera, antiqua, Catholicæ, quæ creditur & asseri-
tur prædestinatione Sanctorum, non esse conve-
nit falsum. Porro hoc, & non aliud, intendo
docere; præfenti quidem Sectione, quid sit
prædestinatione Sanctorum; subsequentibus au-
tem, quoniam prædestinatione habeat effectus, &
quam caufam. Dico igitur Primo:

CONCLVSION I.

Prædestinatione Sanctorum nihil a-
liud est, quam præscientia &
præparatio beneficiorum Dei,
quibus certissimè liberantur
quicunque liberantur.

Unde adhuc disputavimus de Providentia
Dei, partim in communis, partim illa,
quæ Deus omnes creaturas rationales sufficien-
ter dirigit in vitam æternam; nunc incipimus
tractare de ea, quæ aliquas rationales creaturas
efficiat in eum suum destinavit, & vocari
solet prædestinationis, idque apertissimè, prout no-
nat Smiling. de Deo uno tr. 3. disp. 6. q. 5. in
principio: nam (inquit) præpositio pia, æter-
nita.

2.
Hoc de ea
verè asserti-
tur, quod
fides Cat-
holicæ non co-
vincit esse
falsum.

3.